

3

3de jaargang nr. 3 jul-aug-sep 2005

Meander

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

MEANDER

is het regionale contactblad voor de leden van de Natuurpuntafdelingen Schelde-Leie, Scheldevallei, Vlaamse Ardennen, Oudenaarde, Ronse en zwalm.vallei en voor de verschillende werkgroepen. Iedereen is welkom op onze activiteiten, ook niet-leden. Deelname aan wandelingen is steeds gratis en vrijblijvend

Lidmaatschap: Wie zich binnen onze regio aansluit bij Natuurpunt vzw krijgt automatisch ook driemaandelijks **MEANDER**.

Ledenadministratie

Arsène Benoot, Gampelaaredreef 67, 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95, arsene.benoot@skynet.be.
zwalm.vallei: Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem, 09/360.09.99, b.magherman@scarlet.be

Redactie

Jo Buysse, tel. 09/385.52.89
email: jozef.buysse@scarlet.be
Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10
email: johan.cosijn@worldonline.be
Norbert Desmet, gsm 0494/65.33.91
email: desmetnorbert@hotmail.com
Rik Desmet, tel. 09/386.46.63
email: desmet.rik@scarlet.be
Philip Vergeylen, tel. 09/361.26.80
email: philip.vergeylen@scarlet.be

Foto's worden bezorgd aan:

jozef.buysse@scarlet.be

Werkten mee:

Yves Adams, Arsène Benoot, Pieter Blondé, Wim Bracke, Jo Buysse, Tom Buysse, Johan Cosijn, Dominiek Decluyre, Vincent Decroock, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Rik Desmet, Norbert Desmet, Geert De Sutter, Karel De Waele, Marc Espeel, Anne Fobert, Gunther Groenez, Paul Haustraete, Bart Heirweg, Filip Keirse, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Eddy Saveyn, Guido Tack, Philip Vergeylen, Geert Wisse, Marc Zwertvaeger.

Kafffoto: Plantenwerkgroep door Herman De Waele.

Achtergrondfoto op p. 25: Kleine kaardbol door Gerard Mornie.

Oplage: 2000

Gedrukt op cyclusprijs 90 g bij "Druk in de Weer" Gent.

3	Beste Natuurvrienden
4	Vulpes hetet de Vos in Latijn ...
7	Nieuwe databank Flora online
8	Zomerfeest NP zwalm.vallei
11	Natuurvierdaagse Hemelvaart 2006
12	WWW-eetjes over natuur en milieu
13	Pasen 2006: Sardiniëreis?
14	Krant, dagelijkse bron van ...
16	Latijn en Grieks
	Kalender, uitneembaar katern
18	Natuurrapport 2005
21	Beste vogelaars
22	Een nieuwe naam: NP Vlaamse Ardennen plus
23	Cursus natuurgids
23	Stadsbos Deinze
24	Europese Commissie en D'Hoppe
24	Biodiversiteit in België
24	Onze sociale wespen
25	Tuin- en natuurbeheer: cavia begrazing
30	De Blauwzwarte houtbij
31	We delen in de vreugde/rouw
31	De volgende Meander
32	Flora van de Vlaamse Ardennen

Beste natuurvrienden,

■ **Norbert Desmet**

Met de vakantie in zicht lijkt een voorwoord eenvoudig: zet even de zorgen van een druk voorjaar aan de kant, installeer je zetel in de zon en bereid je een paar weken voor op een later turbulent najaar? U zult echter ook wel merken dat de laatste tijd in de kranten natuur en milieu alomtegenwoordig zijn. In deze Meander is de selectie in de tekst van Rik en de toelichting van Johan op het recent verschenen Natuurrapport 2005 maar een deeltje van het helaas vaak minder goede nieuws. We kunnen daar vlot nog wat mondiaal onheil aan toevoegen over de tropische regenwouden, de walvissen en de opwarming van het klimaat ... Ondanks de vernieuwde en alarmerende belangstelling van de media lijkt natuur en milieu voor de politiek weggedeedsterd in het lobbywerk van de Wetstraat. Nationaal is men aan de opkuis begonnen van moeizaam verworven positieve regelingen rond natuur en milieu. Plaatselijk moeten velen van ons optornen in Minaraden en adviesraden tegen een vaak botte politiek met weinig inzicht, laat staan groene kennis.

Toch warmen wij ons gelukkig ook op, maar dan aan een paar mooie waarnemingen op een zalige lentemorgen of aan speciale vondsten, maar ook hier is het precies ieder jaar wat minder en daarbij lijkt de belangstelling op onze natuurliefhebberijen ook af te nemen.

Overaanbod elders of te weinig natuur of een appelflawwte in het natuur-beleven? Vaak hoor ik wat moedeloosheid, wat helpt het allemaal?

Op mijn rondrijden bij veel natuurvrienden treft het me steeds hoeveel Spotvogels (echtel!) er in hun natuurtuinen rondvliegen. Hoor je elders nog Spotvogels? Zij hebben de oude boerderij met vlierstruiken en een wal rondom gewisseld voor tuinen met andere struiken, bloemen en een vijver waar ook libellen en kikkers thuis zijn. Ze doen dit samen met Staartmezen, Zwartkoppen, spechten en Sperwers ... De tendens van de natuurtuinen groeit, de kansen voor nieuwe natuur ook, een klein maar goed vooruitzicht. Tweede voorbeeld: in onze groene

landbouwwoestijn zoeken we vertwijfeld naar de laatste Veldleeuwerik, vijf voor twaalf. Een paar van onze jonge Natuurpunters samen met al grijzende kompanen zetten recent het akkervogelproject op poten, samen met officiële instanties en de trein loopt ... Geelgorzen en Veldleeuweriken, maar ook tal van andere vogels en planten en ongewervelden kunnen er wel bij varen. Misschien groeit ook het besef bij een breder publiek dat de aarde niet overal maximaal nuttig moet zijn en de natuur er ook een ruime plaats moet overhouden?

Het zou kunnen dat we ons meer moeten laten horen in het overaanbod aan lichtgroene initiatieven: wij hebben de kennis, onze werkgroepen hebben zelfs heel veel kennis en dat weegt in de discussies als je daarmee naar buiten komt. Daarom zou ik, inpikkend op die luie zetel van in het begin, een oproep willen doen om aan te sluiten bij een of andere werkgroep.

Maak straks vanuit je luie zetel de keuze waar je even meer wilt van weten en proef verder in het jaar even van de werkgroepactiviteiten. Noteer ook uw waarnemingen en geef door, het helpt dossiers onderbouwen! Veel van de gidsen dragen ook hun kennis mee en geven die door op de activiteiten voor het grote publiek, ook daar valt er wat te rapen. En heb je vrienden die het moe worden van in tempo van punt X naar Y te wandelen, neem hen even mee op een van de activiteiten. Natuurpunt blijft een grote familie waar we rond eenzelfde thema en met ieder zijn eigen inzet toch een meerwaarde vinden in deze voorthollende en verschralende wereld.

Meander zoekt zijn weg hierin met jullie teksten en de inzet van de redactie. Het was een moeilijke Meander ditmaal door het overlijden van Lucie, de echtgenote van Jo Buysse, onze centrale man achter ons tijdschrift. De redactie bestaat uit vijf man en Lucie was tijdens de vergaderingen telkens onze vrijgevege, vriendelijke en warme gastvrouw. We zullen ook haar gulle lach op onze uitstappen missen en haar optimistische kijk op het leven. Dank daarvoor, dank ook aan al die andere stille werkers waardoor Natuurpunt groot werd. Aan ieder van ons om het groot te houden!

“Vulpes hetet de vos in Latijn; scalker beeste mach niet sijn.”

Jacob van Maerlandt

Rik Desmet

Studiedag over de Vos

Op 27 april ging in de decadent chique gebouwen van de KBC in Brussel het Vlaams Vossensymposium door. Op deze boeiende dag werden de recente wetenschappelijke bevindingen i.v.m. de Vos in Vlaanderen eens op een rijtje gezet. Te oordelen naar de opkomst is de belangstelling (en controversie) nog altijd groot.

Eerst schetste **Jaap Mulder**, de vossenspecialist van Nederland, de biologie en ecologie van de Vos. Hij kan daarbij putten uit de ervaringen van jarenlang onderzoek, vooral in de duinstreek van Nederland.

De Vos, mét staart al gauw 1 meter lang maar amper 6,5 kg (rekel) tot 5,5 kg (moer) zwaar, is eigenlijk eerder een katachtige in hondenvacht. Hij is vooral in de schemering en nacht actief (hij ziet uitstekend in het donker), is zeer lenig, is in het veld solitair... Een koppel Vossen leeft in een vast territorium waarbij soms, bij voldoende voedselaanbod, één

of meerder volwassen jongen van het paar, meestal dochters, getolereerd worden. Deze ‘tantes’ krijgen zelf geen jongen maar helpen soms bij het groot brengen van de jongen van het paar. De kleinste territoria vindt men in de stedelijke omgeving. Het is dit systeem van territoria dat zorgt voor een geboortebeperving bij de Vos. Daarmee is de Vos eigenlijk zijn eigen natuurlijke vijand.

In maart worden 3 tot 8 jongen geboren. Bij stijgende ouderdom van de populaties vermindert het aantal jongen per worp. De sterfte bij de jongen is groot en daarbij zijn het de iets kleinere vrouwtjes die de eerste slachtoffers zijn in de concurrentie om melk en voedsel.

In een niet bejaagde vossenpopulatie bleek de sterfte in het eerste jaar minstens 60 % te bedragen!

De jonge mannetjes gaan in de herfst op zoek naar een vrij territorium. Het is in deze periode dat in bepaalde gebieden op korte tijd heel wat Vossen kunnen geschoten worden, iets wat door jagers maar al te graag aangegrepen wordt om te stellen dat er veel te veel Vossen zouden zijn. Dezelfde jagers verwijzen ook graag naar de prooiresten op de burcht om de

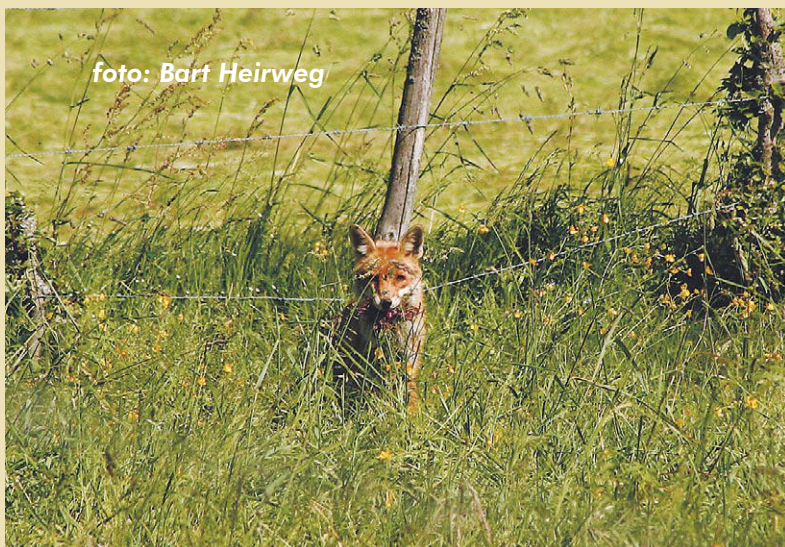

foto: Bart Heirweg

Belangrijke opmerkingen zijn wel dat de afwezigheid van de Vos in Vlaanderen abnormaal was, niet zijn aanwezigheid.

Vos te veroordelen. Daarbij horen twee bemerkingen. Volwassen Vossen brengen bij voorkeur grotere prooien naar de jongen. De jongen verorberen bovendien de kleinere prooien met huid en haar zodat daar geen resten van te vinden zijn. De Vos vindt Konijn, Haas en woelmuizen het lekkerst. Bosmuizen en vogels zijn minder in trek terwijl andere roofdieren, spitsmuizen en Mollen enkel gegeten worden als de honger echt nijpt. Ook afval wordt gegeten, composthopen zijn daarbij soms een rijk gedekte tafel!

Daarna was het de beurt aan **Koen Van Den Berge** van het IBW om ons iets wijzer te maken over de populatieecologie van de Vos in Vlaanderen.

In de eerste helft van de 19^e eeuw werd de Vos zowat uitgeroeid door een combinatie van landschapsveranderingen en vervolging in grote delen van Vlaanderen, ook bij ons was dat het geval. Het netwerk van jachtwachters slaagde er achteraf in om het 'ongedierte' ook buiten te houden.

Toen in het zuiden van het land de massale verdelging van de Vos in de strijd tegen hondsdoelheid vervangen werd door een efficiëntere vaccinatie was het effect tweeërlei: er werden er minder opzettelijk gedood en er stierven er minder aan de dodelijke ziekte. Het

bevindt zich een eerder saai, bloot open landschap met zeer weinig bos en kleine landschapselementen. Ook in de buurt van Genk werd er onderzoek verricht.

Het aantal nesten was in de Vlaamse Ardennen anderhalf keer groter (geslaagde nesten: 12,3) dan in de buurt van Deinze, waar de geschikte locaties ook kwetsbaarder zijn voor diegenen die het niet al te nauw nemen (zijn er veel andere als het over de Vos gaat?) met de heersende wetgeving (burchten zijn te allen tijde beschermd, enkel afschot van september tot half januari).

Door dissectie van volwassen moervossen (en ondersteund door terreinonderzoek) bleek de worpgrootte gemiddeld 6,64 te zijn wat relatief hoog is. Via allerlei berekeningen komt men zo tot een voorjaarsstand van gemiddeld 0,75 dieren per km² en een najaarsstand van maximum net geen twee Vossen per km².

Er werden ook nachttellingen met verstralers gedaan. Op een parcours van respectievelijk 54 km (Vlaamse Ardennen) en 61 km (Deinze-Tielt) varieerde het aantal waargenomen Vossen van 1 per 23 km tot 1 per 16 km effectief belichte afstand. Veel minder dus dan de cowboyverhalen die soms de ronde doen! Een analoog onderzoek in de Argonne leverde 1 Vos per 1,33 km op. In Vlaanderen kan men dan ook moeilijk van een overpopulatie spreken.

In de Vlaamse Ardennen werden ook een aantal volwassen Vossen gezenderd en 's nachts gevolgd. Activiteitsgebieden variëren van, uitzonderlijk, 1 km² tot ongeveer 10 km², Vossen blijken 's nachts gezwind een aantal km te kunnen afleggen op weg naar een goed voedselgebied.

Tenslotte werden ook 309 jonge Vossen gevangen om de dispersie en overleving te volgen. Deze jongen werden voorzien van een oormerk en ter plaatse weer vrij gelaten. Er waren 94 terugmeldingen (vnl. jacht, en verkeersslachtoffers). Zoals verwacht trokken bijna alle (95 %) rekels weg uit het ouderlijk territorium, maar blijkbaar toch ook ongeveer de helft van de moeren.

foto: Yves Adams

De Vos, hier met muizensprong, meet mét staart al gauw 1 meter maar weegt amper 6,5 kg (rekel) tot 5,5 kg (moer)...

overschot kon dan ook uitzwermen. Vanaf de jaren 80 heroverde de Vos grote delen van Vlaanderen, daarbij bij zijn verspreiding vaak geholpen door de zeeën van Maïs die voor de gepaste dekking zorgden. Ook de mentaliteitswijziging tegenover roofdieren (niet bij iedereen overigens) en het netwerk van grotere jachtvrije gebieden had een positief effect. Na de inlooperperiode van de jaren 80 werd de aanwezigheid van de Vos begin de jaren 90 overal duidelijk merkbaar.

Door Koen en zijn medewerkers werden in twee proefvlakken van 10 op 10 km Vossen geteld. In de buurt van het IBW te Geraardsbergen was dit een gunstig, gevarieerd landschap. Tussen Deinze en Tielt

Opmerkelijk was daarbij dat er, bij de wegtrekkende dieren, geen merkbaar verschil was tussen rekels en moeren inzake afgelegde afstanden. In tegenstelling tot andere onderzoeken bleken dus ook de Vlaamse vossenmoeren behoorlijk reislustig te zijn. Dit is meteen ook een verklaring voor de snelle herkolonisatie van Vlaanderen.

Tot besluit kan gesteld worden dat de combinatie van relatief lage dichtheid en relatief hoog afschot er voor zorgt dat er een snelle vervanging ('turnover') in de populatie gebeurt.

Daarna was het de beurt aan **Nicolas Praet** van het Pasteur instituut om de recente ontwikkelingen in verband met hondsdolheid uit de doeken te doen. Er bestaan in Europa twee types van rabiës: het genotype 1 (hondsdolheid) met als infectiehaard Vossen (de mens kan ook via een ander zoogdier besmet geraken), en genotypen 5 en 6 die hun infectiehaard in vleermuizen vinden (besmetting bij de mens enkel rechtsreeks door een vleermuis).

Hondsdolheid verscheen in België in 1966. De Vos was verspreider én slachtoffer tegelijk. Na een incubatietijd van 3 weken sterft een besmet dier binnen de 4 dagen. Bestrijding van de Vos bleek niet efficiënt zodat men vanaf 1989 overschakelde op vaccinatie waarbij lokazen vanuit de helikopter gedropt werden. Het resultaat was dat België in 2001 officieel rabiësvrij werd verklaard. Tussen 1966 en 1999 (laatste officiële vaststelling) werden er 29340 besmettingen geregistreerd. Op dit ogenblik zijn er een groeiend aantal gevallen in het zuiden van Duitsland, een nieuwe vaccinatiecampagne dringt zich dan ook op.

Muriel Vervaeke onderzocht het voorkomen van de Vossenlintworm in Vlaanderen. Besmetting met de eitjes veroorzaakt bij de mens Echinococcosis, waarbij in organen larvale cysten ontstaan (in België sinds 1999 zes maal vastgesteld). Bij dat onderzoek werden er op een totaal van 219 Vossen 4 geïnfecteerde dieren gevonden: 3 uit het zuiden van Vlaanderen, 1 uit het noorden (Kalmthout). De Vossenlintworm verspreidt zich vanuit het zuiden, waar tot 30 % van de dieren besmet is, in noordwestelijke richting. Massale verdelging van de Vos om de ziekte in te dijken is geen optie omdat, gezien het dispersievermogen, dan steeds opnieuw inwijkelingen vanuit het zuiden opduiken wat de verspreiding van de ziekte eerder bevordert. De

goede raad blijft: raak met blote handen geen dode Vossen aan, eet geen laag bij de grond staande vruchten... (info: <http://www.wvc.vlaanderen.be/buitenrecreatie/vossenlintworm.pdf>)

Omdat het dissecteren om de Vossenlintworm op te sporen uiteraard erg tijdrovend is (de Vossenlintworm is maar een paar mm groot!) gaven **Wouter De Pauw** en **Peter Breyne** van het IBW tekst en uitleg over een nieuwe manier om de besmetting te volgen. Daarbij worden via een gestandaardiseerde manier vossenkeutels ("wat doe je als job? Stront verzamelen...") verzameld. Dank zij de gewaardeerde medewerking van de bos- en natuurwachters probeert men van overal in Vlaanderen stalen te verkrijgen. Deze stalen komen eerst terecht in een diepvriezer bij een temperatuur van -80 °C om de eitjes te vernietigen. Daarna speurt men naar de aanwezigheid van DNA van de lintworm in de keutels.

Tenslotte was het weer de beurt aan **Koen Van Den Berge** met de resultaten van het onderzoek naar de voedselécologie. Een Vos eet ongeveer 350 tot 550 gram per dag. Uit analyses van de 230 maaginhouden bleek de top vijf te bestaan uit: woelmuizen en ratten (23,7 volume %), Hazen en Konijnen (16,9% vol. %), hoenderachtigen (15,8 vol. %) ("daar gaan mijn kiekens..."), dierlijk afval (6,2 vol.%) en fruit (4,4 vol.%).

Door zijn voedselkeuze komt de Vos al eeuwenlang in conflict met de mens, pluimveehouders (niet voor niets zat er een delegatie in de zaal...) en jagers (ook al ruim vertegenwoordigd). Nieuw is dat ook in 'groene' kringen soms stemmen opgaan om de Vos te 'reguleren' gezien zijn veronderstelde invloed op ondermeer weidevogels. Naast de indringende vraag of men wel het recht heeft om soorten te gaan afwegen naar zogenaamde belangrijkheid (natuur, reservaten als postzegelverzameling met gewone en zeldzame exemplaren?) is er de vraag wat nu precies de invloed is van de Vos op bvb grondbroeders. Is de Vos dan niet eerder de boodschapper van het slechte nieuws die ten onrechte afgeschoten wordt? Vele studies, veel vragen, veel meningen... Belangrijke opmerkingen zijn wel dat de afwezigheid van de Vos in Vlaanderen abnormaal was, niet zijn aanwezigheid. Bovendien is zijn dichtheid niet

abnormaal hoog.

Leven met de aanwezigheid van de Vos betekent dat pluimveehouders best hun kippen opsluiten 's nachts, dat jagers er rekening mee dienen te houden dat de Vos bij het openen van de jacht al een deel van het 'oogstbaar overschot' binnengerijfd heeft (maar gezien hun eigen weidelijke principes kan dat niet echt een probleem zijn). Maar misschien eindigen we best met de woorden van de specialist zelf.

"Tot slot een 'persoonlijke' bedenking. Vaak wordt gesteld dat ingrijpen en bijsturen in de natuur noodzakelijk zou zijn, gezien 'echte', 'wilde' natuur in onze contreien reeds lang niet meer bestaat. Misschien moet de vraag eerder gesteld worden, precies omdat onze natuur reeds zo sterk door mensenhand is gemanipuleerd, of spontane natuurprocessen in de toekomst misschien niet met wat meer welwillendheid, vertrouwen en vooral geduld tegemoet kunnen gezien worden, in plaats van diezelfde restnatuur zonodig in al zijn componenten verder actief te willen beheren, beheersen en begeren."

Nieuw tijdschrift

Buitenbeen is een nieuw maandelijks magazine over natuur van bij ons. Buitenbeen volgt de seizoenen en nodigt de lezer uit om zelf naar buiten te trekken en te ontdekken. De nadruk ligt op de poëzie en het mooie in de natuur. Verhalende teksten, rijkelijk geïllustreerd met de prachtige foto's van Rollin Verlinde, Yves Adams en Geert De Kockere, wekken de verwondering op in de natuur.

Geen wetenschappelijk tijdschrift dus, maar natuurbeleving in woord en beeld. Met als doel natuurbeleving in de echte natuur.

Buitenbeen wordt uitgegeven door De Eenhoorn Educatief, die al meer dan 15 jaar ervaring heeft met het uitgeven van informatieve magazines. Daarnaast geeft De Eenhoorn ook boeken uit, waaronder boeken met natuurfoto's.

Aarzel niet om een gratis proefnummer aan te vragen op info@buitenbeen.net met vermelding van je naam en adres. Verdere informatie op <http://www.buitenbeen.net/>

Nieuwe databank FLORA online

Florabank is een databank met ongeveer 2,5 miljoen verspreidingsgegevens van vaatplanten in Vlaanderen. Naast verspreidingsgegevens bevat de databank ook een 100-tal andere gegevens per soort zoals synoniemen, indicatorwaarden, biotoopvoorkeur, reproductiekenmerken, morfologie, zeldzaamheid, areaal, rode-lijst en wettelijke bescherming. Het doel van Florabank is deze gegevens te beheren en ze ter beschikking te stellen in functie van natuurbeheer, beleid en onderzoek.

Op de website kan je:

- basisgegevens over de wilde planten in Vlaanderen opvragen. Deze gegevens behandelen o.a. habitatvoorkeur, zeldzaamheid in Vlaanderen, rode lijst, regionale verspreiding en zeldzaamheid, mondiale verspreiding, wettelijke bescherming, indicatorwaarden;
- waarnemingen van planten in Vlaanderen invoeren (registratie noodzakelijk);
- waarnemingen van planten in Vlaanderen opvragen. Je eigen waarnemingen kan je online raadplegen (registratie noodzakelijk), voor andere waarnemingen kan je via de website een aanvraag indienen;
- veldformulieren (streeplijsten) downloaden.

De databank is een initiatief van Flo.Wer vzw., het Instituut voor Natuurbehoud en de Nationale Plantentuin van België. Talloze andere instellingen en verenigingen hebben echter aan de databank meegewerkt. Aanvragen voor verspreidingsgegevens kunnen ingediend worden via de website van Florabank. Hier zijn eveneens soortgebonden kenmerken vrij te consulteren. Wie zich als waarnemer registreert kan zelf zijn waarnemingen in de databank invoeren (en na controle) weer online opvragen.

<http://flora.instnat.be/flora/>

Zomerfeest NP zwalm.vallei

Vincent Decroock

Zondag 7 augustus organiseert zwalm.vallei zijn jaarlijks Zomerfeest. Telkens verkent de afdeling een ander reservaat. Verleden jaar kwam de vallei van de Munkbosbeek aan bod. Dit jaar is Middenloop-Zwalm aan de beurt. In de namiddag exploreren de deelnemers o.l.v. bekwame gidsen het gebied. 's Avonds wordt er lekker gesmuld en gegeten. Eens donker wordt het nachtleven bestudeerd. Middenloop-Zwalm beschrijven is geen gemakkelijke

tussen de bomen en de struiken.

Door de holle weg met eik en beuk en in de lente Fluitekruid en bloeiende vlier stappen we naar het Vossenhol, een mini-reservaatje, 35 a, een pareltje van een droge hooiweide. Een kanjer van een rozenstruik heet je welkom, het Vossenhol heet je welkom, een bloemenpracht! Met in augustus het schitterende blauw van Knoopkruid en Blauwe Knoop. Binnenkort is dit terreintje 25 jaar 'Ons Vossenhol', een reden om een feestje te bouwen?

Vanuit het Vossenhol kijken we richting Kloosterbos, een weids landschap met aan de kim, 20 km verderop, legerradars, het begin van Wallonië. In

Het Vossenhol in voorjaarsbloei
foto's Vincent Decroock

"Speelde jij met mij?" sfeer in de oude boomgaard aan de Boembekemolen

zaak in het bestek van één artikeltje. Het visiegebied is ongeveer 1000 ha groot. Her en der verspreid liggen de reservaten van zwalm.vallei. Ruim 66 ha wisselende landschappen en biotopen.

Wie het gebied wil verkennen begint best aan het Vossenhol te Sint-Maria-Oudenhove. De rit erheen is een belevenis op zich. Door glooiende landschappen met weiden en akkers, (gerestaureerde) boerenhoven, open bewoning met bloeiende tuintjes en afwisselende vergezichten bereikt de liefhebber het kruispunt van de Kloosterbosstraat met de Vossenholstraat. Let eens op die prachtige Vlaamse namen, verwijzend naar de natuur en de oude beheerders van de streek. Een kruislievenheer wacht je daar op, koelte zoekend

het dal de stoere kerktoren van Nederbrakel. Het grasland tijdens de afdaling naar het Kloosterbos wordt natter en natter. Beneden staan we met onze voeten in het water en onze neus in de Watermunt. Met de roep van de Fazant in onze oren kijken we naar het Kloosterbos, eens eigendom van de Karthuizers van Sint-Maria-Lierde. De ijverige paters en broeders ontgonnen ook het Jansveld, een moerassig gebied aan de oorsprong van de Zwalm. In het kielzog van de Franse Revolutie verloren de paters hun hebben en houden. Nu 200 jaar later is het Kloosterbos gemeentelijk natuurgebied, de omgeving en het Jansveld van 'Moeder Natuur' onder het toezien oog van de werkgroep Middenloop-Zwalm. In het bos vindt de wandelaar rust en schoonheid, de dieren

hun voedsel en onderkomen.

Niet te missen dit jaar: het pas aangeplante 'Scoutsbos', een serieuze uitbreiding van het Kloosterbos. November 2004, honderd enthousiaste Zottegemse Scouts staken in de druilende regen 5.000 boompjes, vooral kers en eik in de grond. Een nieuw bos, compleet met twee zonnebanken voor vlinders en insecten was geboren. Moet je nu zien: tussen de wuivende gerst- en haveraren steekt het nieuwe bos zijn kopje op. Deze winter wordt dit een paradijs voor de Patrijs.

Via het Heyveld, plaatsnamen zijn bronnen van kennis van wat vroeger was en nu niet meer is, en de Elverenberg, bergop en bergaf, bereiken we het Jansveld. Een open laagvlakte. Hier voelen Smeerwortel en Moerasspirea zich thuis. Olijfblauwe knotwilgen nemen de meest bizarre vormen aan tussen de wilgenroosjes. Waterkiekens en eenden scharrelen er hun kostje samen tussen de groene slierten van de Zwalmbeek. De koeien kunnen er grazen, de boer kan er maaien en de natuur mag er oogsten.

Wie door het Jansveld trekt neemt eens een kijkje in het 'Geboortebos'. Elk jaar zakken mensenouders met hun kleintje naar het gebied af. Ze planten er een jong boompje, een bos wordt geboren, een ode aan het nieuwe leven.

Neen, we kunnen er niet omheen, geen Middenloop-Zwalm zonder het Mijnerkerspad. De Romeinen gebruikten de Zwalmvallei om de 'vicus' Velzeke te bereiken. De Industriële Maatschappij van de 19de en 20ste eeuw met zijn koolputten in het Walenland had nood aan Vlaamse kompels. Een stoomtrein spoorde hen via de Zwalmvallei naar het zuiden. Het zwarte zweet van vroeger levert ons nu een pracht van een wandelpad, dwars door natuurgebied. Eigendom van de gemeenten Brakel, Zwalm en Zottegem en beheerd door Natuurpunt zwalm.vallei.

Het deel van het Mijnerkerspad op het grondgebied

van Zwalm wordt helemaal niet beheerd. Deze gemeente is geen lid van het RLVA en wil het in de toekomst niet worden. Natuur heeft daar enkel waarde om mee uit te pakken in mooie toeristische folders. Jaar op jaar krijgt deze eens wondermooie gemeente een desolater aanblik.

We ontmoeten het prachtige kasteel van Lilare met zijn mooie ingangspoort. Nu een middelbare school, midden in natuurgebied, vroeger bewoond door de Heren van Lilare. Zij heersten over de streek en waren ook eigenaar van de Boembekemolen. Zij hadden het alleenrecht om te malen, de boeren hadden alleen recht om te betalen. De goede oude tijd?

De molen is nu eigendom van de afdeling zwalm.vallei. Voor we de molen bereiken maken we eerst een ommetje langs de Rozenhoek.

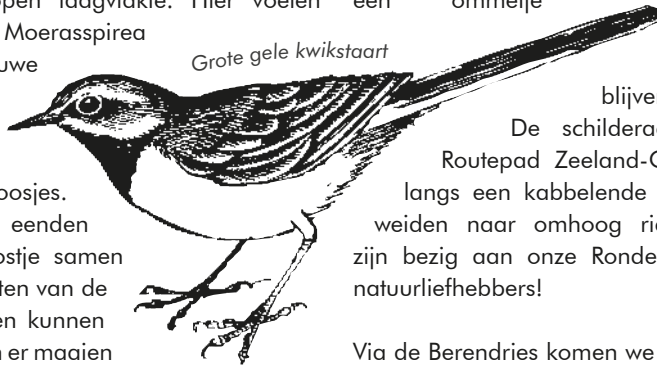
Die prachtige natuurnamen blijven maar opduiken. De schilderachtige GR122 (Grote Routepad Zeeland-Champagne) voert ons langs een kabbelende beek tussen bosjes en weiden naar omhoog richting Berendries. We zijn bezig aan onze Ronde van Vlaanderen voor natuurliefhebbers!

Via de Berendries komen we aan in de Boterhoek in de volksmond ook wel eens de Puitenhoek genoemd. Kikkers en padden, reigers, ganzen en eenden, Vos en Bunzing, Gele Lis en Pijptorkruid, Bosanemoon en blauwe kousjes, Paarse schubwortel en Gevlekte orchis, kom dat zien, kom dat zien, het voelt zich hier allemaal thuis.

Boer Daniel werkt hier actief mee aan het beheer. Zijn koeien begrazen het grootste begrazingsblok van het reservaat. "Het lekkere hooi van de hooiweiden is zondagse kost voor mijn dieren, boterkoeken voor de koeien!" lacht hij schalks.

Op een hoger gelegen stuk zaaide hij dit jaar zomertarwe. Dit land met hagen, weiden en akkers is het ideale biotoop voor de gorzen. Met zijn allen hopen we dat ze terugkomen van weggeweest.

De Boterhoek eindigt aan de Boembekemolen. Waar mogelijk richt Natuurpunt het landschap in de buurt van de molen in als cultuurlandschap. Boomgaarden begraaasd door leuke ezeltjes en weiden omzoomd

Grote gele kwikstaart

met doornige hagen. Hier en daar een hakhoutbosje, het bucolische land van Vergilius komt hier tot leven! Sta in de buurt van de watermolen even muisstil ... de Grote gele kwik vliegt over, de IJsvogel passeert en in de lente kan je de Wielewaal horen. Met een beetje geluk spartelt in de vistrap een kanjer van een vis zich met grote moeite naar boven.

De Boembekemolen zelf is nu oud en vervallen. Dit jaar werd hij geklasseerd als monument. De afdeling zet er zijn schouders onder: de molen zal weer malen! Ernaast plant de afdeling een natuureducatief centrum: de molen als draaischijf voor de natuurexploratie

een prachtig stukje waar de natuur al bijna 40 jaar vrij spel heeft. De levendbarende hagedis weet dit te appreciëren.

Van daar wandelen we naar de Bostmolen. Let op de mooie kaphaag aan de rand van de weg. Ook het overstromingsgebied aan de Traveinsbeek is een bezoekje waard. De Bostmolen is de tweede molen op de Zwalm. Waar vroeger het stof rondvloog 'dat het genen naam en had' kan je nu de droge keel spoelen. Hier komen we samen voor het Zomerfeest van de afdeling op zondag 7 augustus. In de namiddag gaan we het gebied verkennen en

's avonds vergasten we jullie op een spetterende barbecue! De nacht brengen we door met de nachtuilen en -vlinders (in de buik).

De smaakpapillen gestreeld, de dorst tijdelijk gelaafd trekken we naar De Kleie. Weet je nog, het Heyveld? Zoveel verschillen en dat allemaal binnen Middenloop Zwalm! De Kleie is een typische bronstraat. Alle huisjes netjes op een rij op een tafelbron, de plaats waar de scheiding tussen een zandlaag en kleilaag uit de ondergrond dagzoomt.

We verlaten hier tijdelijk de Zwalm om het mooie gebied van de Molenbeek te bezoeken.

Via de Kleie bereiken we het Jan de Lichtepad. Deze Velzeekse rabauw werd door L. P. Boon vereeuwigd als vrijheidsstrijder in het arme verpauperde Vlaanderen. Nu is Vlaanderen rijk en welvarend maar arm aan natuur, cultuur en stilte. Gelukkig staan er dagelijks vele vrijwilligers van Natuurpunt als kleine Jan de Lichtekes klaar om dat 'arme Vlaanderen' niet helemaal te laten wegeroderen.

Dit pad moet je eens doen op een zomernacht. Met de schittering van al die glimwormpjes en de klatering van de beek naast jou, gewoonweg zalig! Het pad eindigt in een soort waterspaarbekken op de beek. Vogelliefhebbers: daar moet je zijn! Je bent daar meestal alleen, in de stilte van de natuur, 't is

Onze graasbeheerders

foto: Vincent Decroock

van Middenloop Zwalm en de weidere streek. Uw hulp is hierbij meer dan welkom! Je kan storten op project 3671: Boembekemolen op rekening nr. 293-0212075-88 van Natuurpunt, vanaf € 30 ontvang je een fiscaal attest.

Van de Boembekemolen trekken we 'Den Bruul' binnen. Let op de hagen langs de kant van de weg. Er staat opvallend veel Rode kornoelje in. Eertijds was het hout van deze struik onmisbaar voor de molenaar. Bruul is een beetje vergelijkbaar met de Boterhoek, alleen het landschap is er een beetje weidser. Hier eindigt of begint, 't is te zien vanwaar je komt, het Mijnerwerkerspad. Op het eindpunt is er een stukje oude spoorwegbedding dat niet bewandeld wordt,

daar een geflieder en gefladder van al wat vleugels heeft en ... er staat een vogelkijkhut.

Vandaar trekken we via Velzeke-dorp naar het Berteltbos. Let op de mooie knobbomen van Es, Zomereik en Zwarte els langs de weg. Het bos met een prachtige voorjaarsflora, heeft een belangrijke ondergroei van hakhout. De bomen groeien vanuit 'stoven' als struiken met verschillende stammen. Regelmatig worden deze afgezet. De opbrengst dient om de stoof warm te houden.

Langs het waterzuiveringsstation van Roborst bereiken we de Vijverbossen. De bomen op de vijver zijn onlangs na lange juridische strijd gekapt. Het gebied was met allerlei smurrie volgestort. Ook dat moet de eigenaar saneren en het gebied in zijn oorspronkelijke staat herstellen. Arm Vlaanderen laat zijn tanden zien en maar goed ook.

Op de Bruggenhoek eindigt Middenloop-Zwalm. Natuurpunt beheert er een paar bloemenrijke weiden, een mooie afwisseling tussen het soms al te egale groen van de omgeving.

Natuurvierdaagse Hemelvaart 2006

Karel De Waele

Hoe een dubbeltje rollen kan: in 2004 ben je 40 jaar gehuwd en tijdens de familieëunie krijg je van de met veel moeite samengetrommelde kinderen en kleinkinderen (je weet wel: sommige daarvan wonen in Australië en Sardinië!) een cadeautje: ze kennen hun pappenheimers, dus was het een cadeaubon voor een korte vakantie te kiezen uit één of andere reisfolder. Na veel gepuzzel met kalenders en aanbiedingen kwam het er eindelijk van: het werd een driedaagse naar de vallei van de Semois. We trokken ernaartoe via de meest toeristische weg, met een tussenstop in Rocroi en Bohan. Reeds bij de rondwandeling langs de oude omwalling in Rocroi, met de uitbundige muurflora, de vele orchideeën in de hooilanden op de taluds en de vele zangvogeltjes in het struikgewas begon bij mij al het plan te rijpen om hier een voorbereiding van een Hemelvaartweekend van te maken. En toen ik

tijdens onze wandelingen in de omgeving van Laforêt, deelgemeente van Vresse, kon genieten van de overvloedige zang van Gekraagde roodstaart, Fluter, Geelgors, Boompieper en noem maar gelijk welk klein zangvogeltje, werd mijn enthousiasme nog groter. Voeg daarbij de vele mestkevers en die Wijngaardslak waar we voorzichtig naast traptten, de lustig fladderende beekjuffers en Citroentjes, het spelende eekhoortje, ... en uiteraard de massa's mooie plantjes, waarvan ik enkel de Witte boterbloem (voorheen Plataanbladige ranonkel genoemd), de Witte rapunzel, de Kleine ratelaar en de Kranssalomonszegel noem, die op dat moment in bloei stonden.

Ratelaarveld foto: Gilbert De Chesquière

Je begrijpt dus dat ik niet aarzelde om de patron van het hotel "La Sapinière" (die dan nog een oudleerling van mij bleek te zijn! ... de wereld is toch klein!) te polsen naar de mogelijkheid om daar met een groep Natuurpunters te verblijven van donderdagavond 25 mei 2006 tot zondagmorgen 28 mei. Voor drie overnachtingen, drie ontbijten, drie lunchpakketten en drie viergangsavondmalen vraagt hij € 180. Ik nam een optie voor een groep van 26 tot 32 mensen. De kamers hebben TV, telefoon, badkamer. Het hotel ligt aan de rand van een piepklein dorpje, zodat je, van zodra je je hoofd buitensteekt of op het grote terras uitrust, onmiddellijk kunt genieten van het vogelconcert.

Aangezien ik zo vlug mogelijk moet kunnen bevestigen met hoeveel we precies komen, vragen we jullie dus ook zo vlug mogelijk in te schrijven door storting van € 50 voorschot op rekening 891-2540092-60 van Natuurpunt Scheldevallei, Burg. P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper met vermelding "hemelvaart 2006".

WWW-eetjes over Natuur en Milieu op het wereldwijde web

■ Johan Cosijn

Natuurpunt vzw, www.natuurpunt.be is de vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Er werken heel wat mensen voor Natuurpunt die gespecialiseerd zijn in bijvoorbeeld zoogdieren, vogels of vlinders. Op de site vind je hun coördinaten terug. Naast plaatselijke afdelingen heeft deze vereniging ook werkgroepen. Zo is er de zoogdieren-, vogel-, mossen- en plantenwerkgroep. Ook de amfibieën- en reptielenwerkgroep, Hyla genaamd, zit onder de vleugels van Natuurpunt. Bij deze werkgroepen kan je terecht om bepaalde soortgroepen aan te leren of informatie te verkrijgen over het voorkomen van soorten in je gebied.

De Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) www.jnm.be heeft een gelijkaardige structuur met afdelingen en werkgroepen als Natuurpunt. Het grote verschil is dat JNM geen terreinen in eigendom heeft en dat leden steeds jonger zijn dan 25 jaar. Dat laatste is geen reden om hun soortenlijsten niet serieus te nemen. Veel leden van deze vereniging gelden als echte specialisten. JNM geeft verschillende determinatietabellen uit. Deze publicaties behoren tot de beste in hun soort en worden dan ook terecht veel gebruikt in het veld.

Op de website <http://www.br.fgov.be/> kan je alle Belgische specialisten terugvinden op het gebied van biodiversiteit. En dat is zeer ruim genomen, zowel vlinderkenners als onderzoekers van tilapiabeentjes zijn vermeld. De bedoeling is dat onderzoekers zelf hun onderwerpen en werkplaats ingeven als dat verandert, en daar gaat het soms mis. Maar al bij al geeft deze site een schat aan informatie.

We weten vaak welke planten er groeien óp en welke dieren er kruipen óver onze reservaten, maar wat er ín de grond zit, is soms nog een grote onbekende. Interessante websites die informatie

geven over de geschiedenis van "onze" aarde (d.w.z. de Lage Landen) zijn "Natuurinformatie"

<http://www.natuurinformatie.nl/ndb.mcp/natuurdatabase.nl/i000398.html> en "Databank Ondergrond Vlaanderen" <http://dov.vlaanderen.be/html/index.html>. Wie wil weten wanneer het Tertiair begon, wanneer onze contreien bedekt waren door ijskappen, wat een ammoniet is en dergelijke, kan op deze sites heel wat interessante informatie vinden over geologie.

Organisaties Nederland

Alterra www.alterra.nl is een onderzoeksinstelling, vergelijkbaar met het IBW en IN bij ons. Het is echter minder gelieerd met de overheid. Alterra is het kenniscentrum voor de groene ruimte in Nederland. Zij bieden een combinatie van toegepast en wetenschappelijk onderzoek in een veelvoud van expertisevelden op het gebied van de groene ruimte en het duurzaam gebruik ervan. Enkele van de vele aspecten van onze groene leefomgeving die aan bod komen in het onderzoek van Alterra zijn: flora en fauna, bodem, water, milieu, geo-informatie en remote sensing, landschap en inrichting, mens en maatschappij. Alterra stelt bijna elk rapport gratis ter beschikking in pdf-formaat.

Het Expertisecentrum LNV <https://www.hetInvloket.nl/> is een inhoudelijke partner van de beleidsdirecties van het ministerie van Land-, natuur- en voedselkwaliteit. Het Expertisecentrum ondersteunt het beleid en geeft daarom enkele publicaties uit. Er is een nieuwsbrief en vroeger gaf dit centrum het "Vakblad natuurbeheer" uit. Dat laatste bevat informatie voor beheerders van natuur, bos en landschap. Het is een voortzetting van de uitgave "Bosbouwvoorlichting". Ze staan allemaal online. Helaas is eind 2003 dit tijdschrift opgegaan in het "Vakblad natuur bos landschap" en enkel nog via abonnement te verkrijgen (via www.vakbladnatuurboslandschap.nl).

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) www.knnv.nl is vooral interessant als uitgever van uitmuntende determinatiegidsen.

Bibliotheken

Op de site www.bib.vlaanderen.be vind je de adressen en websites van alle bibliotheken van Vlaanderen.

Op de site van de NME-centra (Natuur- en Milieueducatie) <http://www.mina.vlaanderen.be/bidoc/index.htm> zijn alle titels die in deze bibliotheken te vinden zijn online te vinden. De uitgaven zijn te raadplegen in de centra zelf (Grimminge, Beringen, Kalmthout of De Panne).

Flanders Environmental Library Network (Felnet) www.felnet.be is een samenwerking van 17 milieudocumentatiecentra in Vlaanderen. Felnet wil de veelal heterogeen verspreide milieuinformatie in Vlaanderen helpen coördineren en digitaal ter beschikking stellen van belangstellenden via een eigen website. Als je dus een publicatie zoekt kan je hier te weten komen waar je hem kan gaan bekijken. Het is ook een zeer interessant medium om eens te bekijken wat er allemaal bestaat over een bepaald onderwerp.

Deze lijst is uiteraard niet volledig. Het is de bedoeling om u een beetje wegwijs te maken in het aanbod van sites over natuur en milieu. En zoals steeds geldt ook op het internet de regel "wie zoekt die vindt". Veel succes.

Pasen 2006: Sardiniëreis ???

■ Karel De Waele

De Paasvakantie 2006 valt opnieuw redelijk laat (van zaterdag 1 april tot zondag 16 april). Ideaal om dan Sardinië te bezoeken: het is er nog niet te warm; de vegetatie is er op haar best; de vogels liggen nog niet op apegapen van de hitte ...

Daarom speel ik met het idee om net als enkele jaren geleden een natuurreis te organiseren naar dit eiland in de Middellandse Zee, maar nu niet voor de Nationale Werkgroep Botanie, maar wel voor onze afdelingenregio, meer speciaal voor deze die vorige keer dus niet de kans hadden hiervan te genieten.

Mijn zoon, die ginder woont en werkt, is bereid de verschillende logementen te reserveren en als er ondertussen geen ongelukken gebeuren mogen we waarschijnlijk ook zijn Renault Kangoo gebruiken als complementair vervoermiddel.

Net als vorige keer zullen we logeren in "agriturismo", dit zijn boerderijen die midden de natuur liggen en die accommodatie hebben om toeristen te ontvangen. Dit heeft het grote voordeel dat we voor onze excursies soms gewoon vanuit het logement de omgeving maar moeten instappen, dat we 's nachts kunnen luisteren naar de Dwergooruiltjes in de omgeving, dat we intens kennis maken met de echte Sarden en hun levensgewoontes en eten, d.w.z. een eerlijke keuken met zelfgerookte ham, zelfgekweekte olijven en olijfolie, zelfgemaakte wijn en aquavit, kaas van eigen schapen, verse pastasoorten, vlees van schapen of varkens die gewoon in het wild rondlopen in de heuvels rond de boerderij, geroosterd op de houtskolen van het haardvuur... Kortom leven als God in Sardinië! Nadeel

Leven als God in Sardinië foto: Jo Buysse

van deze formule is dat de groep niet te groot mag zijn: max. 13 personen en nog liever slechts 12, omdat we dan meer ruimte hebben in de gehuurde minibus (8, max. 9 personen; één van de deelnemers moet wel chauffeur spelen, eventueel met een beurtrol) en het autootje van mijn zoon (3, max. 4 personen; hier ben ikzelf de chauffeur). Een ander gevolg van de keuze van deze formule is dat sommige (minstens één) van die agriturismo's slechts te bereiken zijn via een soms zeer slechte grindweg door een smalle vallei tussen twee bergen, maar vorige keer is dit telkens gelukt, ook met die minibus.

Nu al een totale kostprijs hierop kleven is zeer moeilijk, ook al omdat we logeren in halfpension, dat we dus zelf voor 's middags onze broodjes en beleg kopen

in een lokale "supermercato" (te vergelijken met de kleine Sparwinkeltjes van vroeger bij ons), dat we de kosten voor brandstof gewoon delen door het aantal deelnemers. Als houvast en richtlijn kan ik wel enkele bedragen opsommen van vorige keer (ondertussen ook al 2 jaar geleden): vliegreis van Zaventem naar Cagliari en terug: ca € 500 (op dat moment zijn er nog geen goedkopere chartervluchten), logementsprijs (halfpension): € 40 tot € 45 per persoon (enkel in tweepersoonskamers; soms zijn er ook driepersoonskamers voor vrouwen of mannen); diesel: ietsje duurder dan bij ons. In feite reizen we samen op kostendelende basis. Wat mijn zoon op voorhand moet betalen voor reservaties van minibus en logement zal ik weten in januari (hij zal rond het eind van het jaar – vroeger heeft geen zin – die reservaties doen); dit wordt dan in januari van jullie gevraagd bij het derde voorschot (de kosten voor de vliegreis zullen verrekend worden in het tweede voorschot waarschijnlijk in december). De eindrekening wordt ginder ter plekke afgerekend (op die manier moet ik niet met een te grote som op zak rondlopen). **Om in te schrijven kan je nu al € 50 betalen op mijn bankrekening 290-0375256-81 van Karel De Waele, Kerselaarslaan 52, 9800 Deinze, met vermelding "Sardegna"**. Mensen die nog niet meegeweest zijn naar ginder krijgen voorrang. De volgorde waarin de betalingen binnenkomen is bepalend voor wie op de definitieve lijst en wie op de wachtlijst komt. Uiteraard krijgen deze die op de wachtlijst stonden en uiteindelijk niet meekunnen hun geld terug.

Voor wie nu al eens op de kaart wil kijken: we logeerden vorige keer (en omdat er niet zoveel keuze is voor zo'n relatief grote groep in het aanbod aan agriturismo's, zal mijn zoon waarschijnlijk opnieuw dezelfde logementen proberen reserveren) in Fluminimaggiore (Z-W van het eiland), Laconi (Centraal), Irgoli (N-O) en Santa Maria la Palma (N-W). Op die manier zullen we dus het grootste deel van het eiland doorkruisen en kennis maken met diverse biotopen: gebergte met kalkgesteente, rotskusten met graniet, duinen, ongerepte zandstranden, meertjes op hoogplateaus met basaltbodem, maquis, kurkeikenbossen ... We bezoeken zeker ook een tweetal voorhistorische sites met een "reuzengraf" en een "nuraghe".

Krant, dagelijkse bron van...

■ Rik Desmet

Willem Vermandere bezong jaren geleden al hoe hij grote voldoening puurde uit het nauwgezet uitvlooien van de krant en, het moet gezegd, een mens steekt er al eens iets van op. Zo lezen we op 22-03-05 dat de nieuwe topman van de supermarktketen Carrefour er zijn strategie van maakt om "mensen méér te doen kopen dan wat er op hun boodschappenlijstje staat". Dat is nog eens een milieubewuste gedachte zie. Leve het consumeren, het minderen is voor anderen.

Foto: Jo Buysse

In een commentaar van Johan Van Hecke (VLD) in de krant van 14-04-05 lezen we een aantal macabere feiten. Elke Europese koe krijgt per dag € 2 aan subsidies terwijl de helft van de wereldbevolking met minder moet zien te overleven. Globalisme om de arme boeren nog wat dieper te duwen? Volgens Van Hecke geeft Europa elk jaar € 30 miljoen aan ontwikkelingshulp voor Afrika, de uitvoersubsidies voor de eigen landbouwproducten bedragen € 3 miljard ... Die subsidies zorgen er zelf voor dat de kleine boeren in de rest van de wereld doodgeconcurrereerd worden omdat ze niet op kunnen tegen de goedkope invoer. In ons eigen Europa zijn het niet de kleine familiale bedrijven die het meest profiteren van de vele subsidies, wel de grootschalige agro-industrie. Wat de invloed is op milieu en natuur is genoegzaam gekend. Soms vullen artikels elkaar mooi aan. Een artikel heeft het over het feit dat kleinere landbouwbedrijven inderdaad opgeslokt worden door de bio-industrie.

Op 20 mei lezen we dat in Brazilië vorig jaar 26.000 km² regenwoud gekapt is, dus bijna de oppervlakte van België. Het woud moet er onder andere plaats ruimen voor soja die op zijn beurt dan weer gebruikt wordt voor veevoerders waardoor wij met de mestproblemen opgezadeld zitten. En wat lezen we op 18 mei? In onze Leie regio wordt in 80 % van de meetplaatsen de nitraat-norm overschreden! De

dreiging van een Europese veroordeling dichter dan ooit. Minister Peeters wil eerst nog eens naar de oorzaken zoeken, hij hoeft maar zijn neus te volgen... Dé "oplossing" zou zijn de mest uit te voeren naar Wallonië maar die leggen te hoge normen op. Gunnen we de Walen dan al eens iets, onze stront, willen ze het nog niet eens, de ondankbaren.

Over naar Kris Peeters dan maar. Ooit voorzitter van de middenstand, nu minister van leefmilieu. Ware het overigens geen goed idee om de volgende keer de voorzitter van de Boerenbond maar te kiezen als minister van leefmilieu? Minister Peeters wil wel nog eens nadenken over de uitstap uit de kernenergie. Dit is dan wel besloten door de vorige regering maar over alles valt te praten, ook de ecotaks op niet hernieuwbare verpakkingen is ondertussen al weer onder de mat geveegd... Op 23 maart ventileert hoofdredacteur Mathias Danneels in het Nieuwsblad daar zijn eigenste mening over. Daarbij vervalt hij, en van een intelligent iemand zou men beter mogen verwachten, in de gekende stereotiepen. Een citaat: "Met windmolentjes en zonneënergie – mooi! – kunnen we onze industrie niet draaiende houden. We kunnen ons natuurlijk beperken tot één spaarlamp per gezin. Tot een gezamenlijke koude wasbeurt in de tobbe op zaterdag. Tot ijsbloemen op het slaapkamerraam". Danneels geeft grootmoedig toe dat de opslag en verwerking van het kernafval een groot probleem vormen maar het is een probleem "waar wereldwijd met man en macht wordt aan gewerkt door de knapste koppen". Oef, als dat geen opluchting is! Dat ze er sinds het begin van de kernenergie met man en macht op zoeken mag hierbij uiteraard het optimisme niet temperen. Einstein knarsetandend in zijn graf... Krant van 30-05-05: in negen maanden 83.000 liter hoog radioactieve vloeistof weggelekt uit de Britse kerncentrale van Sellafield door een onopgemerkte breuk... Een detail, maar misschien veelbetekenend, is dat dezelfde krant even later bij een toeristische bijlage over West-Vlaanderen een foto van een Damhart gebruikt als illustratie voor de terugkeer van het Ree. Nog een geluk dat er geen tekening van Bambi bij stond!

De krant van 13 april dan maar. CD&V en VLD willen weer Vinken vangen. Ten eerste zijn er toch genoeg en de vinkeniërs hebben nieuw bloed nodig wegens te weinig suskewiets... De indieners van het wetsvoorstel beschouwen de vinkensport als 'Vlaams cultureel erfgoed' en dat moet van de ondergang gered worden. Ach, het rijke Vlaamse culturele erfgoed met zijn rijke traditie. Op naar de

hanengevechten als 'eewenoude volkssport'? Ook Dassen werden vroeger misbruikt voor het volksvermaak en ook zij nemen in delen van Vlaanderen weer toe, dus? Behoren overigens ook belastingontduiking en bouwovertradingen niet tot het Vlaams cultureel erfgoed? Uiteraard mag en kan men hanengevechten niet vergelijken met de vinkensport en zijn de meeste vinkeniërs inderdaad toegewijde liefhebbers maar rechtvaardigt dat het opnieuw wegvangen van Vinken uit de natuur? Vroeger sneuvelde wel al eens een Braamsluiper omdat zijn zang het Vlaamse suskewiet van de Vink bedreigde maar dit terzijde, er zijn trouwens geen Braamsluiers meer... Overigens lazen we, het artikel zijn we

foto: Vogelbescherming

jammer genoeg kwijt (kan iemand helpen) dat er, ik dacht in Nederlands Limburg, iemand betrappt was met 3 jonge Vossen in de auto. Ze waren in de Ardennen gevangen en bedoeld als ... huisdier, er zijn er toch genoeg zeker? (Eerst zetten ze uit en nu pakken ze ze terug...). Los van het feit dat Vossen bij het ouder worden gegarandeerd onhandelbaar worden (dat bijt en dat stinkt) kan zo uiteraard ook de Vossenlintworm verspreid geraken, afbliven dus maar ...

En nog eentje om het af te leren. In de krant van 3 juni krijgen we een voorstel te zien om 14.000 stukken landbouwgrond te bebouwen. De indieners van het voorstel willen de opvolregel weer invoeren. Deze bepaalde dat mocht gebouwd worden op stukjes landbouwgrond tussen twee woningen. Deze opvolregel is één van de oorzaken van de lintbebouwing die Vlaanderen zo aartslelijk maakt. De indieners beweren dat deze percelen te klein zijn voor de moderne landbouw. "Ze raken vervuild met distels en netels...". Benieuwd naar de reactie van de Boerenbond. Een van de indieners is CD&V'er De Caluwé, dezelfde van de vinken...

Latijn en Grieks

■ **Emiel De Jaeger**

Naast de meer algemene woorden voor mooi zijn er nog een aantal die een meer specifieke betekenis hebben. Beginnen we met **formosus** = mooi, welgevormd (van forma = vorm) en de afleiding **formosissimus** (NB. niet verwarren met **formosanus** = van Formosa, Taiwan); daarnaast ook **speciosus** = mooi van voorkomen (van species = voorkomen, uiterlijk) en de afleiding **speciosissimus**.

Aansluitend hierbij vermelden we ook een paar termen voor prachtig: **magnificus** (letterlijk: groot gemaakt < magnus = groot + facere = maken) en **superbus** = prachtig, trots (super = boven).

■ **formosus** = mooi (L) < forma = vorm + adj. suffix.

Anas formosa (anatidae): Siberische taling - mann. zeer kleurrijk: kop met geel, groen, zwart en bruinrood, borst rozerood.

Chloromyia formosa (stratiomyidae): Smaragdwapenvlieg - metaalglans, blauwgroen en violet.

Dicentra formosa Walp. (Dielytra formosa) (papaveraceae): Californische gebroken hartjes - grijsgroen blad, drievoudig geveerd, varenachtig; bloemen (donker)roze, smal hartvormig, in vertakte trossen aan bladerloze stengels; stempel en stijl plat.

Ramaria formosa Qué. (Clavaria formosa Fr.) (ramariaceae): Fraaie koraalzwam - meervoudig vertakt, koraalvormig, zalmgeel-oranje met gele uiteinden.

■ **formosissimus** = zeer mooi (superlatief van formosus).

Sprekelia formosissima (Amaryllis formosissima) (amaryllidaceae): Jacobslelie, Sint-Jacobslelie, Goudlelie - zwaardvormig tot bandvormig blad; één bloem per stengel, donkerrood, trechtvormig, bovenaan een breed kroonblad, twee smalle opzij en drie onderaan.

■ **speciosus** = mooi, schitterend (L) < species = uiterlijk, voorkomen < species = voorkomen, uiterlijk + adj. suffix.

Aeschynanthus speciosus Hook. (Trichosporum speciosum) (gesneriaceae) - lancetvormig blad, vlezig; opvallende, rechtopstaande, eindstandige geel-oranje bloemen, met donkere lippen.

Buphthalmum speciosum Schreb. (Buphthalmum cordifolium, **Telekia speciosa**) (asteraceae): Telekia, Koeienoog, Runderoog - bladeren groot en breed, de onderste driehoekig-hartvormig en gesteeld, de bovenste eirond, toegespitst, zittend met hartvormige voet; hoofdjes 2 tot 8 bijeen, 5-10cm breed, geel-oranje schijf en zeer smalle straalbloemen.

Coelogyne speciosa (orchidaceae) - één blad, langwerpige tot lancetvormig elliptisch; bloemen van bruingroen tot bleek zalmroze, lip kielvormig, karmozijnrood met bruine tekening, baarden diep chocoladebruin of geel.

Eichhornia speciosa (Eichhornia crassipes) (pontederiaceae): Waterhyacint - drijvende waterplant; blad glanzend donkergroen, grof hartvormig, opgeblazen bladvoet; lilablauwe bloemen in lange trossen, opvallend geel oog op bovenste bloemblaadje; aquariumplant; tropisch Amerika.

Erigeron speciosus DC. (Stenactis speciosa Lindl.) (asteraceae): Prachtfijnstraal - behaarde stengels; blad spatelvormig; bloemhoofdjes in platte tros; zeer talrijke lintbloemen, smal, blauwpaars, in twee rijen, gele schijf.

Galeopsis speciosa Mill. (lamiaceae):

Dauwnetel - blad eirond tot langwerpige, versmalde of afgeronde voet; bloemkroon veelkleurig: buis lichtgeel, onderlip aan de voet zwavelgeel, zijslippen naar de top wit, middenslip paars met witte zoom.

Gynandropsis speciosa (Cleome spinosa) (capparaceae): Kattensnor

- kleverig behaarde stengels; stekels aan de basis van de bladstelen; blad handvormig, vijf tot zeven langwerpige blaadjes; bloemen witroze, sterk riekend, smalle kroonbladen, lange purperen meeldraden (spinachtig), volle trossen.

Lilium speciosum Thunb. (liliaceae): Prachtlelie - stengels met purperen vlekken; blad lancetvormig; grote bloemen, (karmijn)roze tot wit (wit in het midden, met karmijnrode vlekken), met binnenin onregelmatige knobbeltjes, meestal donkerder gekleurd.

Rudbeckia speciosa Wend. (Rudbeckia fulgida Ait.,

IWG: Invertebratenwerkgroep "Lampyris"

JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming

KZ: Kern Zingem

NWB: Nationale Werkgroep Botanica

ODU: afdeling Oudenaarde

PWG: Plantenwerkgroep regio Schelde-Leie

RO: afdeling Ronse

SL: afdeling Schelde-Leie

SOW: Stichting Omer Watzet

SV: afdeling Scheldevallei

VA: afdeling Vlaamse Ardennen

VWG: Vogelwerkgroep (vroeger VWO)

ZV: afdeling zwalm.vallei

ZWG: Zoogdierenwerkgroep

Zondag 17 juli 2005

■ **VA: Natuurbeheerswerken in Het Burreken.** o.l.v. Filip Hebbrecht, tel.055/49.55.63. Samenkomst om 9u op de parking Perrevelde N° 14 te Zegelsem. Maaien van hooilandjes en afvoeren van het maaisel. Broodjes en soep worden voorzien voor de werkwilligen. Vooraf reserveren bij Filip Hebbrecht. Einde om 15u30. Meebrengen: laarzen, zeis, riek.

Donderdag 21 juli 2005

■ **ZV: Zomeravondwandeling in het Uilenbroek te Sint-Maria-Lierde.** Gids: Dominiek Decluyre, tel. 09/360.37.62. Samenkomst om 19u aan de picknicktafel, Waesberg te Sint-Maria-Lierde. Einde omstreeks 22u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Zaterdag 23 juli 2005

■ **NWB: Plantenstudiedag in de vallei van de Mark** (Hoogveen en dennenbossen) Gids: Luc Van Craen, tel: 03/605.54.13. Samenkomst om 9u aan de kerk van Meer (nabij Hoogstraten). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok A5.54.23 waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Willy Herreman, tel.056/21.82.72

Zondag 31 juli 2005

■ **SV: Fiets-dagtocht vanuit Oudenaarde.** Gids: Paul Cardon, tel. 055/31.19.92. Samenkomst om 10u aan het station te Oudenaarde. Fietstocht langs de Scheldemeersen richting Kerkhove; verder via Melden, Zulzeke, Nukerke en Etikhove terug naar Oudenaarde. Onderweg aandacht voor het reservaat "de Langemeersen" te Wortegem, het Heilsbroek te Berchem en de Ladeuze te Etikhove. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: fiets, picknick, drank voor onderweg, bandenstopperief, verrekijker. N.B. Aan het station van Oudenaarde verhuurt de NMBS fietsen (max. 15). Picknick wordt in een café opgegeten.

Donderdag 4 augustus 2005

■ **ZV: Zomeravondwandeling in de bovenloop van de Zwalm.** Gids: Vincent Decroock, tel. 055/21.65.31. Samenkomst om 19u aan de kerk van Opbrakel. Einde omstreeks 22u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Zaterdag 6 augustus 2005

■ **NWB: Plantenstudiedag in de mijnterrils van Jemappes.** Gids: Luc Allemeersch, tel: 02/361.60.54. Samenkomst om 9u aan het station van Jemappes. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 7 augustus 2005

■ **RO+IWG: Vlinder-planten-tocht langs de oude spoorwegbedding van Ronse naar Leuze.** Gids: Jo Glibert, tel. 055/21.00.46. Samenkomst om 14u aan het station van Ronse (parking rechts van de bushaltes in de Oudstrijderslaan). Net als vorig jaar gaan we ons toespitsen op de vlinders. Daaraan gekoppeld bekijken we de planten waar de vlinders op/van leven. Spoordijken zijn dikwijls gevarieerd in de begroeiing. Naast een ruigtekruidenvegetatie is er ook struweel aanwezig. Tussen deze vegetaties zijn overgangen aanwezig. Spoordijken bestaan meestal uit een arm substraat. Allemaal ingrediënten voor een gevarieerde vlinderfauna. Einde om 17u. Meebrengen: vlinder-net, insecten- en plantengids, loep.

■ **ZV: zomerfeest zwalm.vallei.** Verantwoordelijke: Vincent Decroock, tel.09/367.49.45. Samenkomst om 14u aan de Bostmolen, Machelgemstraat 56 te Roborst-Zwalm. Keuze uit drie wandelingen: landschapswandeling olv Bart Magherman, plantenwandeling olv Karel De Waele, algemene natuurstudie- en/of vlinderwandeling olv Dominiek Decluyre. Einde omstreeks 17u. Deelname aan de wandelingen is gratis. Aansluitend om 18u barbecue. Inschrijven voor de barbecue door overschrijven van € 12/persoon naar reknr. 920-1016321-35 van natuurpunt zwalm.vallei met vermelding zomerfeest of vegetarisch zomerfeest + aantal personen. Om 21u avondwandeling met aandacht voor nachtvlinders.

Donderdag 18 augustus 2005

■ **ZV: Zomeravondwandeling langs het "Jan De Lichtepad"** Gids: Bart Magherman, tel. 09/360.09.99. Samenkomst om 19u aan de kerk van Velzeke. Einde omstreeks 22u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Zaterdag 20 augustus 2005

■ **NWB: Plantenstudiedag in de Goorbossen met drooggevallen vijveroevers te Retie.** Gids: Danny Van Der Veken, tel: 014/37.22.50. Samenkomst om 9u aan de kerk van Retie. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B6.52.24 waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Willy Herreman, tel. 056/21.82.72

Zondag 21 augustus 2005

■ **SL+IWG: Wandeling door de vallei van de Zeverenbeek** met aandacht voor sprinkhanen, vlinders en libellen. Gids: André De Kimpe, tel. 09/383.71.99. Samenkomst te 14u aan de kerk van Zeveren. We bezoeken twee natuurgebieden: Schaeve en de Blekerij. Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen, loep, veldgidsen.

Zaterdag 27 augustus 2005

■ **VA: nacht van de vleermuis.** Gids: Filip Hebbrecht, tel. 055/49.55.63. Samenkomst om 20u30 aan de kerk van Schorisse. Avondwandeling met bezoek aan ijskelder en uitleg over het leven van de vleermuizen. Aandacht voor andere nachtdieren. Einde om 22u30. Meebrengen: zaklamp, evt. bat-detector, goed schoeisel.

■ **SL: Schemerwandeling: Legendes in de Astenedreef.** Deze wandeling wordt georganiseerd door het Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze. Start om 19u30 u aan De Ceder, Parijsestraat te Astene. Onderweg brengen verschillende mensen verhalen en legendes uit de streek. Ook de geheimen van de natuur komen aan bod, met informatie over vleermuizen, glimwormen en muizen. De activiteit is gericht naar alle leeftijden. Deelnameprijs: € 1 per persoon, € 2 voor een gezin. De kaarten dienen vooraf aangekocht te worden; deze zijn te verkrijgen in Het Verzet, Nieuwstraat te Astene;

De Goudsbloem, Gaversesteenweg te Petegem en Oxfam-Wereldwinkel, Ghesquièrestraat te Deinze. Meer info: 09/380.01.03.

Zondag 28 augustus 2005

■ **VA+IWG: Zweefvliegtocht in de omgeving van Bois Joly te Ronse.** Gids: Paul Pals, tel. 055/42.56.92. Samenkomst om 14u aan het kerkhof te Ronse, kant Hogerluchtstraat. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: vlindernet, loep, verrekijker, zweefvliegtabel, stevig schoeisel.

Zaterdag 3 september 2005

■ **NWB: Plantenstudiedag in de Ourthevallei van Comblain-au-Pont.** Gids: Andre Van den Bergh, tel: 052/35.05.18. Samenkomst om 9u aan de kerk van Comblain-au-Pont. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok G7.33.21 waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Willy Herreman, tel. 056/21.82.72

Zondag 4 september 2005

■ **VWG+VA: Vogelobservatie aan de moerassen van Harchies (Henegouwen).** Gids: Willy Aelvoet, tel. 055/31.67.30. Samenkomst om 7u30 aan de kerk van Leupegem. Terug in Leupegem om 13u. Waarschijnlijk is de Visarend, zoals gewoonlijk op post. Ook andere roofvogels als Buizerd, Wespandief en Bruine kiekendief zijn te verwachten, naast verschillende soorten eenden en andere watervogels. Meebrengen: laarzen, verrekijker (eventueel telescoop), vogelgidsen.

Donderdag 1 september 2005

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyris"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Thema: determineren inventarisatiemateriaal Bos t'Ename. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 10 september 2005

■ **VA+PWG: Studie van de bermflora , deel 2: Paterberg-Beiaard te Kwaremont.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Kwaremont. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de volledige flora in km² E2-47-41, waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende veldterminatiekenmerken van de bermflora, die uiteraard speciale aandacht krijgt, aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 11 september 2005

■ **ODU: Deelname aan de Open Monumentendag in Bos t'Ename.** Op Open Monumentendag organiseert de Werkgroep Bos t'Ename ism het Provinciaal Archeologisch Museum en NP afd. Oudenaarde de Boskantersfeesten. Start 13u30 tot 18u. Het gaat om een parcours van 2 km lang, vertrekkend aan het museum en verder langs een deel van het Mariette Tielemanspad, waarlangs een 30-tal standjes-attracties die te maken hebben met hout opgesteld staan, o.a. een houtskoolbrander, een balkendiselaar, een zaagstelling, een fluitjessnijder, een mandenvlechter, een draaier... Bovendien zijn er verspreid over het parcours op diverse plaatsen houtvuren aanwezig, waarop dingen klaargemaakt worden: pannenkoeken, snoep uit de oude doos e.d. De bezoeker wordt een overzicht geboden van traditioneel houtgebruik in een feestelijke sfeer inclusief fanfare, dorpsreuzen etc.

Woensdag 14 september 2005

■ **VWG: Vergadering van de Werkgroep Vogels in het Stedelijk Centrum te Heurne,** o.l.v. Davy Degroote, tel. 0479/73.61.37. Aanvang te 20u. Einde om 22u30.

Donderdag 15 september 2005

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyris"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Thema: determineren inventarisatiemateriaal Bos t'Ename. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 17 september 2005

■ **VA: Paddestoelen determineren voor beginners, deel 1: Het bos te Rijst te Schorisse.** Gidsen: Eddy Saveyn, tel. 09/380.03.00 en Jacques Vanheueverswyn, tel. 09/324.09.42. Samenkomst om 14u aan het uitzichtspunt in de Bosgatstraat op de baan Schorisse - Vloesberg. Tijdens deze 3 uitstappen is het de bedoeling om te leren werken met determinatiesleutels van Hans Vermeulen (zie deze uit zijn boek). Hierdoor krijg je meer inzicht in de kenmerken van de diverse groepen en geslachten. Deze sleutels werden ook gehanteerd bij de uitstappen in 2001 en 2003 tijdens de basis cursussen paddestoelen in Heurne van Hans Vermeulen. Voor de deelnemers van toen is het misschien een gelegenheid om de draad weer op te nemen. Iedereen is uiteraard welkom. Beide gidsen volgden toen ook deze basiscursus en zijn dus geen experts. Wat we samen determineren, onthouden we beter. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen, loep, paddestoelengidsen. Let wel: Deze cursus bestaat uit drie delen (zie ook 1 en 15 oktober). Gelieve vooraf in te schrijven bij Jacques Vanheueverswyn, tel 09/324.09.42 of email naar Jacques.Vanheueverswyn@pandora.be. Maximaal 25 deelnemers kunnen ingeschreven worden.

■ **NWB: Plantenstudiedag te Burcht** (Kleiput in bedrijf, Fort Kruibeke, Scheldeoever en extensief landbouwgebied). Gids: René Maes, tel: 03/252.41.23. Samenkomst om 9u aan de kerk van Burcht. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C4.35.13 waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 18 september 2005

■ **VA: Driebossentocht langsheen trage wegen te Zulzeke en Kwaremont.** Gids: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83. Samenkomst om 9u aan de kerk van Zulzeke. We wandelen doorheen het Kabernol, Ingelbos en Beiaardbos, zoveel mogelijk gebruik makend van trage wegen. Aandacht voor flora en fauna, de beginnende herfstverschijnselen. We bekijken ook de mogelijkheden voor het uitbouwen van een trage-wegen-netwerk in deze twee deelgemeenten van Kluisbergen. We eten onze pick-nick op in het café "den Hootond". Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel, veldgidsen, verrekijker, pick-nick en drank.

Zaterdag 24 september 2005

■ **SL+PWG: Studie van de najaarsflora , deel 1: Schipdonkanaal te Deinze.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Deinze. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de volledige flora in km² D2-37-33, waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende veldterminatiekenmerken van de najaarsflora, die uiteraard speciale aandacht krijgt, aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **Stichting Omer Wattez: 26ste groenfeest.** Gaat dit jaar door in de Basisschool Abraham Hans, Aalstraat 178 in Oudenaarde. Meer info: tel. 055/30.96.66, e-mail info@stichting-omer-wattez.be, web www.stichting-omer-wattez.be.

Donderdag 29 september 2005

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyris"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel.

055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Thema: determineren inventarisatiemateriaal Bos t'Ename. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 1 oktober 2005

■ **VA: Paddestoelen determineren voor beginners, deel 2: Spitaelsbossen en Oud-Moregemwoud te Wortegem-Petegem.** Gidsen: Eddy Saveyn, tel. 09/380.03.00 en Jacques Vanheueverswyn, tel. 09/324.09.42. Samenkomst om 14u aan 't Stokerijtje, hoek Pontstraat - Waregemseweg van Wortegem. Zie 17 september voor meer info. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen, loep, paddestoelengidsen.

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Gents havengebied.** Gids: Jean De Prez, tel. 09/251.27.26. Samenkomst om 9u aan de kerk van Oostakker. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 2 oktober 2005

■ **SV: Familiale natuurwandeling in de Scheldevallei te Eke.** Gids: Gilbert De Ghesquière, tel. 09/385.63.28. Samenkomst om 14u aan de kerk van Eke. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker, veldgidsen.

Zaterdag 8 oktober 2005

■ **SL+PWG: Studie van de najaarsflora, deel 2: Schipdonkanaal te Deinze.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Deinze. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de volledige flora in km² D2-37-32, waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende veldterminatiekenmerken van de najaarsflora, die uiteraard speciale aandacht krijgt, aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **ZV: Natuurbeheerswerken in het Vossenhol te Sint-Maria-Oudenhove.** Verantwoordelijke: Jan François, tel. 093/61.03.00. Samenkomst om 9u aan het perceel in de Vossenholstraat te Zottegem. Afvoeren van het maaisel van het oudste perceel. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: riek, laarzen of stevig schoeisel, picknick.

Zondag 9 oktober 2005

■ **SL: Herstwandeling in de Hospicebossen te Nazareth.** Gids: Willy Termonia, tel. 055/21.86.90. Samenkomst om 14u aan de Klapstraat (brug E17, kant bossen). Aandacht vooral naar paddestoelen. Einde om 17u. Meebrengen: loep, verrekijker, paddestoelengidsen, laarzen.

Donderdag 13 oktober 2005

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyrus"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Thema: determineren inventarisatiemateriaal Bos t'Ename. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 15 oktober 2005

■ **VA: Paddestoelen determineren voor beginners, deel 3: Het Kluisbos te Kluisbergen.** Gidsen: Eddy Saveyn, tel. 09/380.03.00 en Jacques Vanheueverswyn, tel. 09/324.09.42. Samenkomst om 14u op de parking van het recreatieoord Kluisbos (zweembad) te Ruij. Zie 17 september voor meer info. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen, loep, paddestoelengidsen.

■ **NWB: Plantenstudiedag te Oudenaarde.** (Stedelijk milieu met Scheldeoever, stadspark en braakliggende terreinen). Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 9u aan de Walburgakerk van Oudenaarde. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E2.28.43 waarbij ook het

gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele tel. 09/386.45.60. Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2006. Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan Andre Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18. E-mail: andrevandenbergh@scarlet.be

Zondag 16 oktober 2005

■ **VA: Geologische tocht te Schorisse.** Gids: Marie-Christine Gottigny, tel. 055/31.34.18. Samenkomst om 14u aan de kerk van Schorisse. Einde om 17u. Aandacht voor geologie en landschap. De gids zal ons beslist op een andere manier leren kijken naar de boeiende landschappen in de streek. Meebrengen: laarzen.

Vrijdag 21 oktober 2005

■ **SV: Voordracht over Mexico, Guatemala en Honduras.** Door Karel en Alma De Waele, tel. 09/386.45.60. In deze voordracht (met powerpointpresentatie) nemen Karel en Alma ons mee op reis naar het "land van Azteken en Maya's". We proeven er van de cultuur (tempels, piramiden, ...), de prachtige landschappen en het sociale leven. Samenkomst om 20u in zaal te Lande te Zeveren (Deinze). Einde omstreeks 22u. Inkom: € 2,5 per persoon, € 5 per gezin. Deze voordracht gaat door in samenwerking met Oxfam Wereldwinkel en de Gezinsbond afdeling Deinze. Ter plekke is er mogelijkheid om producten uit Mexico, Guatemala en Honduras uit de Wereldwinkel te kopen.

Zondag 23 oktober 2005

■ **SL: Herfstwandeling in het Lozerbos te Lozer.** Gids: Lieven Kinds, tel. 09/383.71.39. Samenkomst om 14u aan de kerk van Lozer. Aandacht voor paddestoelen en herfstverschijnselen. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, paddestoelengids, loep, veldgidsen.

■ **RO: paddenstoelenwandeling in de Pyreneeën en langs het stedelijk wandelpad.** Gids: Willy Termonia, tel. 055/20.67.69. Samenkomst om 14u aan de Paterskerk, Steenweg op Elzele (t.o. Mgr.Beylsstr.) te Ronse vanwaar we naar Hof ter Guchten trekken voor het begin van de wandeling. Einde omstreeks 17u. Na de wandeling is er gelegenheid tot microscopische studie in Hof ter Guchten. Meebrengen: laarzen of goede wandelschoenen, paddenstoelengids, loep.

Donderdag 27 oktober 2005

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyrus"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Thema: determineren inventarisatiemateriaal Bos t'Ename. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 29 oktober tot dinsdag 1 november 2005

■ **SV: Herfstweekend in de Oostkantons.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Vier dagen proeven en genieten van de herfstverschijnselen in de bossen en valleien van de Oostkantons. Is volgeboekt, maar wie zich op de wachtlijst wil zetten kan een telefoontje geven naar Karel; als er dan iemand van de reeds ingeschrevenen forfait moet geven komen we niet in de problemen met de hoteleigenaar.

Zondag 30 oktober 2005

■ **RO: Paddestoelentocht langsheen het stedelijk wandelpad van Ronse.** Samenkomst om 14u aan de Paterskerk Steenweg op Elzele vanwaar we met de wagen naar Hof ter Guchten rijden. Na de excursie is er gelegenheid tot microscopisch onderzoek. Begeleiding Willy Termonia.

**Solid partners
flexible solutions**

**FORTIS
BANK**

**Naamloze vennootschap
Warandeborg 3
B 1000 Brussel**

**B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034**

Office Partners

méer dan complete kantoorinrichting

**gratis catalogoog
& info folder
professioneel advies op maat**

<http://www.officepartners.be>
e-mail: officepartners@skynet.be

Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

Triodos Bank

*toonaangevend in
ethisch bankieren
helpt meerwaarden
ontwikkelen
in de samenleving*

afgevaardigde agent:

**Paul Pals
Nieuwpoort 4-9660 Brakel**
Tel. 055/42.56.92

TUINAANLEG EN - ONDERHOUD

alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

BOEKHANDEL

**Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde**

**Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45**

**de specialzaak voor
verrekijkers, telescopen
sterrenkijkers**

Nederstraat 20
9700 Oudenaarde
055/31.18.01

grote keuze, alle merken

speciale condities voor
Natuurpunt-leden

P.V.S.
electronic
developments
b.v.b.a.

- Elektronica ontwerp
- Dealer van o.a. Leatherman tools,
(professionele) zaklampen, zakmessen...

Voor alle inlichtingen: **055/49.60.12** of
info@pvsed.com

Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

TUINAANLEG
specialiteit
opritten en terrassen

tuinarchitect

VAN COLENBERGHE ERIC

Pontstraat 72 - 9870 Zulte
Tel. / Fax: 056/60.40.21

LE ROY RINASSUR BVBA

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: rinassur@fiscalinet.be

verzekeringsmakelaar nr. 13839

**ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN
VERZEKERINGEN**

uw kwaliteitsfoto's in 1 uur

Koen Snauwaert

SPECTOR

NIKON OLYMPUS

Stationsstraat 63 - 8790 Waregem
Tel: 056/60.52.16

**Boomkwekerij
DE BOCK LV**

Wij zijn specialisten in:

*Sierheesters, Rozen, Bamboes,
Vaste planten, Coniferen, Sierbomen,
Haagplanten, Fruitbomen.*

Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax: 055/31.35.83

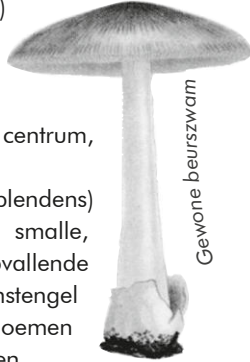

Rudbeckia fulgida speciosa, *Rudbeckia newmannii*, *Rudbeckia sullivantii* (asteraceae) - blad eirond tot lancetvormig, onderste soms diep ingesneden; geeloranje bloemen met bruinpurperen hart.

Volvariella speciosa Sing.

(*Volvariella speciosa* Kummer) (pluteaceae): Gewone beurszwam - jong eivormig, later gewelfd tot uitgespreid, witachtig met grijzig bruin centrum, steel met zakachtige volva.

Vriesea speciosa (*Vriesea splendens*) (bromeliaceae) - rozet van smalle, donkergroene bladeren met opvallende paarszwarte banden; bloemstengel zwaardvormig, aar van gele bloemen en schitterend rode schutbladen.

Gewone beurszwam

■ **speciosissimus** = zeer mooi (superlatief van *speciosus*).

Clerodendron speciosissimum (*Clerodendron fallax*) (verbenaceae): Kansensboom, Lotboom - groenblijvende heester; grijsviltige stengels; hartvormig blad; scharlakenrode bloemen, in rechtopstaande bloeiwijzen.

Cortinarius speciosissimus Kühn & Romagn. (cortinariaceae): Spitsbultige gordijnzwam - hoed dof bruingeel, kegelvormig, vezelige schubben; giftig

■ **magnificus** = prachtig, schitterend (L) < *magnus* + *-ficus* < *facere* = maken.

Craspedophora magnifica (paradisaeidae): Prachtgeweervogel - zwarte paradijsvogel met glanzend purperblauwe keel.

Cyrtanthera magnifica (*Justicia carnea*, *Jacobinia carnea*) (acanthaceae): *Jacobinia* - blad langwerpig, met gegolfde rand, bobbelig tussen de nerven; bloemen roze, tweelippig, in dichte pluimen.

Lophornis magnificus (trochilidae): Daskolibrie - opzij van de borst twee waaiers van witte en zwarte veren en smaragdkleurige ronde vlekjes, groene hals, bruine staart.

Medinilla magnifica (melastomataceae): Malaysian Orchid Tree, Rose Grape - takken met vier vleugels, borstelig behaard op de knopen; bladeren ovaal, leerachtig, diep generfd, gootvormig; bloemen rozerood, opvallende schutbladen en violette

meeldraden, lange, hangende trossen.

Phaemeria magnifica (*Etingera elatior*, *Nicolaia elatior*) (zingiberaceae): Toortsgember - bloemen in dichte hoofdjes, roze tot rode schutbladen; de bloeiwijze wordt gebruikt in salades.

■ **superbus** = prachtig, trots (L) < *super* = boven + suffix.

Dianthus superbus L. (caryophyllaceae): Prachtanjer - blad lijn- tot lancetvormig; bloemen roze of paars (lila), kroonbladen diep veervormig ingesneden, lichtpaars met groene vlek en rode haartjes aan de voet, zelden wit; aangename, sterke geur (verdwenen).

Gloriosa superba (liliaceae): Prachtlelie - klimmend met kruidachtige stengels; bloemen eerst geel(groen), dan oranje, later (scharlaken)rood; bloembladen gegolfd of gekroesd.

Lilium superbum (liliaceae): Moeraslelie - roodpaarse stengels; bladeren smal lancetvormig; bloemen met terug geslagen kroonbladen, oranje met rood gespikkelde keel en rode puntjes aan de kroonbladen.

Lophorina superba (paradisaeidae): Schermparadijsvogel - zwart met groene of mauve glans, cape van lange veren op de kop.

Menura superba (menuridae): Liervogel - mann. staart met twee grote buitenste veren, met bruine halvemaanvormige tekening, twee zwarte draadvormige veren en 12 ragfijne veren; kan liervormige opgelicht worden.

Salvia X superba Stapf (*Salvia nemorosa*, *Salvia silvestris*, **Salvia nemorosa superba**, *Salvia virgata nemorosa*) (*S. nemorosa* x *S. villicaulis*) (lamiaceae): Prachtsalie - grijsbehaard; stengels bovenaan paars; bladeren smal ovaal, niet of nauwelijks ingesneden, gekarteld, niet of kort gesteeld; bloemen paars (donker blauwpaars), rood paarse schutbladen, in lange schijnaren.

Spreo superbus (*Lamprospreo superbus*) (sturnidae): Prachtspreeuw, Driekleurige glansspreeuw, Tweekleurige glansspreeuw, Driekleuriglansspreeuw - blauw, groen en wit, gouden schakering op de kop.

Terminalia superba (combretaceae) - waardevolle houtsoort, licht- of grijsgeel tot donkerbruin met groenachtige tint (limba, afara); tropisch West-Afrika.

Natuurrapport 2005: 'trieste' toestand van de natuur in Vlaanderen

Johan Cosijn

Het tweejaarlijkse natuurrapport van het Instituut voor Natuurbehoud werd op woensdag 18 mei voorgesteld in het Markiesgebouw te Brussel. Het eerste exemplaar van het vierde natuurrapport werd er symbolisch overhandigd aan Kris Peeters, Vlaams minister voor Openbare werken, Energie, Leefmilieu en Natuur.

Traditiegetrouw gaat het niet om de meest opwekkende lectuur, en dat is deze keer niet anders. Het rapport bevestigt de gekende - slechte - toestand van de natuur in Vlaanderen. Het is een belangrijk document omdat geantwoord wordt op een aantal beleidsvragen. Zo wordt de effectiviteit en efficiëntie van natuurreservaten vergeleken met bosbeheer en beheersovereenkomsten. Natuurreservaten scoren op alle punten het beste. Daarnaast wordt de natuur in Vlaanderen vergeleken met die in andere landen. Door het regeerakkoord heeft de regering zich er immers toe verbonden om tegen 2010 minstens zo goed te doen als in de andere economische topregio's in Europa. Er is in Vlaanderen vandaag evenveel natuurreservaat als in Groot-Londen of de regio Parijs, tweemaal minder dan in Reinland-Westfalen en viermaal minder dan in Nederland. Niet iets om echt trots op te zijn.

Natuurbeleid alleen kan het verlies van biodiversiteit niet stoppen

Het recente rapport 'Millenium Ecosystem Assessment' van de Verenigde Naties waarschuwt dat de degradatie van ecosystemen de welvaart en het welzijn van de toekomstige generaties bedreigt. De Europese Unie heeft het doel vooropgesteld om tegen 2010 de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen. Wat is de stand van zaken in Vlaanderen?

Het Vlaamse leefmilieu staat zwaar onder druk door vervuiling van het water, de bodem en de lucht. Met als gevolg dat steeds meer soorten in de natuur zich

niet kunnen handhaven. In Vlaanderen leven van nature ca. 40.000 soorten wilde planten en dieren. Daarvan is 6 % verdwenen en is nog eens 28 % op weg om op korte termijn te verdwijnen wanneer niet spoedig de nodige maatregelen worden genomen. 41 % van de soorten is momenteel niet bedreigd. Sinds 1970 verdwijnen er in Vlaanderen gemiddeld twee soorten broedvogels per tien jaar. De meest onrustwekkende cijfers komen uit het landbouwgebied. Het voorbije decennium is de populatie van de Veldleeuwerik met 95 % en die van de Huiszwaluw met 75% gedaald. Beide vogels behoren nu tot 'kwetsbare' diersoorten. De oorzaken van de achteruitgang zijn de intensieve landbouw en het gebruik van bestrijdingsmiddelen waardoor voedsel voor de vogels (kruiden, insecten) verloren gaat. De Huiszwaluw keert steeds minder vaak terug uit zijn Afrikaanse overwinteringsgebieden, waar amper voedsel is. De Graspieper ging de laatste tien jaar met 70 % achteruit.

Meer hoopgevend signalen komen van vogelsoorten van bossen en van open water, waar we een algemene vooruitgang vaststellen. In beide gevallen is er nog veel meer herstel mogelijk. De Aalscholver en de IJsvogel herstellen zich dankzij een groter visaanbod. Opvallende nieuwkomer is de Middelste bonte specht. Daarvan werd in 1999 een eerste exemplaar gesignaleerd. Nu zijn er in totaal al 27 Vlaamse paren geteld.

Ondertussen laat de invloed van de klimaatwijziging zich steeds meer voelen. Berekeningen voorspellen voor België tegen het einde van de 21ste eeuw een toename van de wintertemperatuur met maximaal 4,9 graden Celsius en een stijging van de zomertemperatuur met hoogstens 6,6 graden. Door deze temperatuurverhogingen gaan allerlei lente-fenomenen (bloei, ontwaken uit winterslaap

Natuur
20

Toestand van de natuur in Vlaanderen
in vogelvlucht

...) almaar vroeger optreden. In vergelijking met 20 jaar geleden komen trekvogels gemiddeld 10 dagen vroeger aan. Het probleem is dat sommige soorten zoals vogels en zoogdieren zich gemakkelijk verplaatsen door de opwarming, terwijl andere ongewervelde soorten dat veel moeilijker kunnen. De top van de voedselpiramide verschuift, maar de basis komt niet mee. Omdat bepaalde soorten wel en andere niet reageren, geraken ecosystemen en voedselketens ontregeld, wat zeer bedreigend is voor de biodiversiteit.

Vlaanderen leverde al zware inspanningen om de milieukwaliteit te verbeteren. Kan dit het verlies van biodiversiteit stoppen?

Het milieubeleid zorgt voor een geleidelijke daling van de stikstofuitstoot. Toch is de atmosferische depositie van stikstof in 92 % van de kwetsbare ecosystemen nog steeds te hoog. Naarmate de overschrijding langer aanhoudt, verkleint de kans op het behoud van bedreigde soorten. In bossen blijven vegetatie en bodemorganismen lijden onder de verdere degradatie van de bodem. Van de 11 vlindersoorten die typisch zijn voor heidegebieden zijn er 3 verdwenen en dreigen ook de overige 8 te verdwijnen.

De Klokjesgentiaan is een kwetsbare soort die overall achteruitgaat. De verspreiding is bijna volledig teruggedrongen tot reservaten en militaire domeinen in de Kempen. Een plantje als het Kruiwend moeras scherm wordt nog op amper zes plaatsen in Vlaanderen aangetroffen. De Hamster sterft stilaan uit. Terwijl in de periode 1998-2002 nog op vier plaatsen populaties werden geïnventariseerd, bleken vorig jaar enkel nog op twee plaatsen Hamsters in de natuur voor te komen. Ze zijn met te weinig om zich nog voldoende voort

te planten.

De waterkwaliteit verbetert dan weer dankzij grootschalige zuiveringsinspanningen. Waterorganismen volgen dit herstel in beperkte mate. Om de achteruitgang van de aquatische biodiversiteit te stoppen moet het water zuiverder worden en moeten er meer middelen gaan naar ecologische herstelprojecten rond visdoorgangen, overstromingsgebieden en natuurlijke debieten en oeverzones.

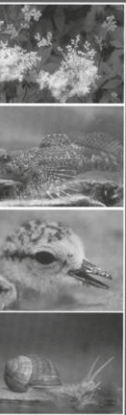
Invasie van exotische soorten.

Het aantal vreemde dieren en planten in ons land neemt exponentieel toe. De jongste jaren werden gemiddeld 15 soorten per jaar ingevoerd. Zo zijn sinds 2000 de Egyptische kikker, Muurhagedis en de vissoorten Amerikaanse dikkopelrits en Roofblei in onze natuur opgedoken. Opvallend is ook de komst van het Veelkleurig Aziatische lieveheersbeestje, dat werd ingevoerd voor biologische bestrijding. In een mum van tijd heeft dat diertje praktisch heel Vlaanderen veroverd. Het gevolg is wel dat de plaatselijke lieveheersbeestjes dreigen verdrukt te worden. Een speciaal geval is de Roodwangschildpad. Deze komt uit Noord-Amerika en was bij ons een tijdje erg populair als klein waterschildpadje. Maar kleine diertjes worden groot en om er van af te zijn werden ze vaak vrijgelaten in de natuur, met de gekende gevolgen.

Het natuurbeleid kwam het voorbij decennium in een stroomversnelling. Wat heeft dit opgebracht?

Om de biodiversiteit te behouden is het nodig natuurgebieden te beschermen en te beheren. Tussen 1996 en 2004 is de oppervlakte natuurreservaat verdubbeld. Momenteel beschikt Vlaanderen over 32.000 ha beheerd natuurgebied. Het streefdoel is 50.000 ha tegen 2007, wat nog steeds weinig is in vergelijking met andere dichtbevolkte streken. Het natuurbeheer slaagt er in om negatieve trends om te buigen en biodiversiteit te herstellen. Er zijn heel wat meer voordelen voor de samenleving zoals de bescherming tegen overstromingen. Dat er toch nog soorten blijven achteruitgaan heeft dikwijls te maken

Urrapport
005

met de te kleine reservaatoppervlakte en met de ontoereikende milieukwaliteit.

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) dient om deze natuurgebieden te vergroten en te verbinden. Hierdoor zijn ze beter bestand tegen verstoringen. Er is 125.000 ha VEN voorzien tegen 2007. Momenteel is 86.800 ha gerealiseerd, maar omdat het hier grotendeels over bestaand natuurgebied gaat is de meerwaarde nog maar klein. In welke mate het VEN het verlies van biodiversiteit kan stoppen, zal afhangen van een goed afgewogen voltooiing ervan, incl. natuurverbindingen- en natuurverwevingsgebieden en een doeltreffende uitvoering van natuurrichtplannen.

De doelstelling om tegen 2007 10.000 ha nieuw bos te realiseren vorderde de voorbije 4 jaar met een snelheid van 205 ha per jaar. Ondertussen kon het principiële verbod op ontbossing niet verhinderen dat 126 ha bos per jaar verdween. Aan dit tempo zal het nog 127 jaar duren vooraleer de doelstelling gerealiseerd is. Deze cijfers illustreren hoe groot de druk op de leefgebieden van planten en dieren in Vlaanderen blijft.

Besluit: Natuurbeleid alleen kan het verlies van biodiversiteit niet stoppen.

Het natuurbeleid is sterk afhankelijk van onder andere het ruimtelijk beleid, het milieubeleid, het landbouwbeleid, het mobiliteitsbeleid. Het hangt nauw samen met het beleid inzake water, bossen, jacht, visserij en recreatie. Ook lokale overheden, bedrijven en particulieren hebben vaak een grote impact op natuur en landschap.

Het stoppen van het verlies van biodiversiteit is alleen mogelijk wanneer alle geledingen van de samenleving deze doelstelling actief mee helpen realiseren. Daarvoor is een significante koerswijziging nodig. Het Millenium Ecosystem Assessment stelt vast dat dit momenteel niet gebeurt. Voor Vlaanderen kunnen we op basis van het voorliggende Natuurrapport stellen dat er anno 2005 een zeer beperkte meekoppeling is van natuurbehoud in andere sectoren. Daarmee zijn de diensten van ecosystemen nog niet gegarandeerd voor de toekomstige generaties.

In zijn toespraak heeft minister Peeters onvoldoende antwoord gegeven op de vraag hoe hij de achterstand wil inhalen. De Vlaamse milieuminister verwees

nogmaals naar de drievoudige strategische ambitie uit zijn Milieubeleidsnota:

- tegen 2010 moet Vlaanderen de vergelijking met andere economische topregio's kunnen doorstaan
- grotere toegankelijkheid van natuur en bos voor iedereen
- evalueren en vereenvoudigen van de verschillende instrumenten om de doelstellingen te halen

De minister herhaalde dat de Vlaamse regering van plan blijft de Europese doelstelling van 2010 te halen. Hij zei de 'harde vaststellingen' uit het rapport te zullen gebruiken om een breed overleg te organiseren over het opkrikken van de Vlaamse natuur. Verder wees hij er op dat er meer monitoring nodig is en dat er een groter draagvlak voor de natuur- en milieuproblematiek dient gecreëerd te worden. Dit is een belangrijke uitdaging voor het natuurbeleid zelf. Hij wil ook het accent verleggen: natuur met alle betrokkenen en niet tegen de betrokkenen.

Haalt Vlaanderen de 2010-doelstelling van de Biodiversiteitsconventie?

Met een algemeen milieubeleid zoals het nu gevoerd wordt zal men er niet komen. Er is dringend een koerswijziging nodig: men moet een natuurgericht milieubeleid voeren. Er is nog veel werk aan de winkel voor minister Peeters. Zonder trendbreuk haalt Vlaanderen de doelstelling niet om de achteruitgang van de biodiversiteit tegen 2010 te stoppen. Het is maar zeer de vraag of dit met de intenties van minister Peeters zal lukken.

Het Instituut voor Natuurbehoud brengt tweejaarlijks verslag uit over de toestand van de natuur en het natuurbehoud in Vlaanderen. Het Natuurrapport biedt een boeiend overzicht van de biodiversiteit in Vlaanderen, van de oorzaken van veranderingen en van de inspanningen en resultaten van het beleid. Het rapport is beschikbaar op www.nara.be of kan worden aangevraagd via nara@info.be of 02/558. 18.34. De rapportering gebeurt in belangrijke mate aan de hand van indicatoren. De website www.Natuurindicatoren.be bevat voor elke indicator een handige fiche met cijfermateriaal en beknopte achtergrondinformatie.

Gorzendag: een succes!

■ **Gunther Groenez**
waarnemingscoördinator.

We hebben jullie tijdens de voorbije weken aangespoord om waarnemingen rond akkervogels te noteren en door te geven. We danken jullie hartelijk voor de talrijke inzendingen. De meeste daarvan zijn reeds in een database opgeslagen en op kaart aangeduid. Samen met de gegevens van de broedvogelatlas hebben we ondertussen een goed beeld van de verspreiding van onze doelsoorten.

Gorzendag

Naast het verzamelen van zoveel mogelijk losse waarnemingen, was het noodzakelijk om bepaalde gebieden beter te onderzoeken. Aangezien we op zoek zijn naar de beste gebieden voor OLA's en KLA's (zie vorige nummers van Meander) wilden we vooral de beste gebieden voor deze soorten beter inventariseren. Speciaal voor dit doel werd de Gorzendag georganiseerd. Hierbij werd een dubbele strategie gehanteerd.

1 Gebiedsdekkende determinatie (vooral in de KLA-gebieden) waarbij in hoofdzaak gebieden geselecteerd werden waar vermoedelijk nog Geelgorzen voorkomen.

Voor de regio Schelde-Leie gaan we ervan uit dat Kluisbergen, Maardedal en Oudenaarde met hun deelgemeenten goed zijn geïnventariseerd voor de broedvogelatlas. Er werd gevraagd aan de waarnemers van de broedvogelatlas om hun gebied nog eens te herbekijken, specifiek voor de akkervogels.

Er blijkt in de broedvogelatlas een grote "witte vlek" te bestaan in de streek van Brakel. Het gebied heeft als noordelijke grens Sint-Blasius-Boekel, als zuidelijke grens het Brakelbos. Westelijk loopt het gebied tot aan het Burreken. Dit gebied bestrijkt ongeveer 40 km². Voor dit gebied zijn nauwelijks gegevens gekend. Op basis van mondelinge mededelingen werd vermoed dat hier toch hoogstwaarschijnlijk een

belangrijk aantal akkervogels voorkomen. Daarom werd dit gebied speciaal in de kijker gesteld.

2 Steekproeven voor Grauwe Gors, Veldleeuwerik, Patrijs,... (vooral in de OLA-gebieden). Het is onmogelijk alle OLA-gebieden te gaan bezoeken op één dag. Op basis van stafkaarten werden de beste OLA-gebieden aangeduid (door Guido Tack), hierbij werden alle koutergebieden van

Patrijs foto: Marc Espeel

meer dan 4 ha aangeduid. Aan de hand van deze kaarten konden dus gerichte steekproeven worden ondernomen.

De beste OLA-gebieden situeren zich vooral ten noorden van de Schelde (met complexen tot een paar honderden hectare, min of meer begrensd door Kruishoutem, Huise, Heurne, Eine, Bevere, Petegem, Elsegem en Wortegem). Ten zuiden van de Schelde zijn de akkergebieden veel kleiner en meer versnipperd.

Resultaten Gorzendag

De opkomst was een zeer groot succes. Niet minder dan 22 waarnemers hadden zich ingeschreven voor deelname aan de Gorzendag. 's Morgens vroeg

werd in de loods van het bos t' Ename de nodige toelichting gegeven rond de organisatie, waarna de waarnemers vol ongeduld vertrokken naar hun targetgebied. Rond de middag werd er opnieuw samengekomen om de resultaten te verzamelen.

Niet iedere ingeschreven waarnemer kon aanwezig zijn maar heeft zijn gebied op een andere dag geïnventariseerd. Ook de oproep op de websites en in het krantje van de RLVA bleef niet onbeantwoord. Aan de hand van de tot nu toe verzamelde waarnemingen kunnen we als voorlopig resultaat noteren:

- We zijn bijzonder blij met de waarnemingen op de Gorzendag, van niet minder dan 11 nieuwe zangposten van Geelgors te Zegelsem en Schorisse, verspreid over 3 clustergebieden. Twee Geelgorzen werden terug waargenomen in Mater. Ook op andere plaatsen worden gelukkig nog Geelgorzen gemeld.
- Ook opmerkelijk is dat op iedere degelijke grote kouter toch een Veldleeuwerik zijn plaatsje had gevonden.
- Meer nog, dit wordt zeker en vast het jaar van de Kwartel. Her en der worden er Kwartels gehoord tegen de avondschemering langs de akkerranden of in graanvegetaties.
- Ook Patrijzen komen algemeen voor.
- Minder goed nieuws komt van de Grauwe gors. Slechts 1 enkele melding kon ons bereiken. Het terugbrengen van de Grauwe gors in onze regio zal waarschijnlijk onze moeilijkste opdracht worden.
- In het algemeen moeten we vaststellen dat de aantallen akkervogels erg laag zijn.

Dank

De Akkervogelwerkgroep dankt jullie voor de spontane en overvloedige medewerking. Het verzamelen van gegevens loopt nog steeds. Gegevens over Geelgors, Grauwe gors, Veldleeuwerik, Patrijs, Kwartel en Ringmus blijven welkom op het onderstaand adres. Vermeld duidelijk de soort en de plaats van de waarneming.

akkervogels@vlaamseardennenplus.be
tel 0486/16.74.30
Pelikaanstraat 42
9700 Oudenaarde

Een nieuwe naam voor onze natuurlandpunt-regio : Natuurlandpunt Vlaamse Ardennen plus

Guido Tack

In het vorig nummer van Meander werd in het editoriaal uitvoerig bericht over de nieuwe structuur van Natuurlandpunt in het verschijningsgebied van dit tijdschrift. De zes afdelingen en drie kernen die in dit gebied actief zijn hebben gezamenlijk een flink deel van de werkingsvelden van de vereniging toevertrouwd aan een overkoepelend bestuur voor de ganse regio. In dit bestuur zijn de afdelingen, kernen en natuurlandpuntstudiewerkgroepen (die vanaf nu de ganse regio beslaan) vertegenwoordigd, en verschillende mensen hebben reeds een specifieke functie opgenomen. Namen, adressen, telefoonnummers en e-mailadressen van het volledige regio-bestuur zullen gepubliceerd worden in het volgende Meander-nummer.

Ondertussen zijn we het ook eens geraakt over de naam van onze Natuurlandpunt-regio. Diverse voorstellen werden besproken. Uiteindelijk waren we het er over eens dat de notie "Vlaamse Ardennen" in de naamgeving moest aanwezig zijn, maar dat de regio met de gemeente Deinze en delen van de gemeenten Zulte en Nazareth ook ruimer is dan de Vlaamse Ardennen s.s. Om die reden werd uiteindelijk gekozen voor Natuurlandpunt Vlaamse Ardennen plus: met die cursieve plus vestigen we precies daar de aandacht op. Voor de vormgeving van het logo zijn er een paar voorstellen die nog moeten afgewogen worden, maar ook daarover de volgende keer meer. Wie meer wil lezen over Natuurlandpunt Vlaamse Ardennen plus kan terecht op de nieuwe website: <http://vlaamseardennenplus.be/>.

**Bezoek de website van
Natuurlandpunt Vlaamse Ardennen plus
<http://vlaamseardennenplus.be>**

Cursus natuurgids Vlaamse Ardennen 2005

■ Pieter Blondé

Wilt u inzicht verwerven in de natuur en in staat zijn om dit inzicht aan anderen door te geven? De cursus natuurgids leert u de natuur herkennen, begrijpen en vertalen. Aan deze cursus ging deze lente een geslaagde basiscursus Natuur-in-Zicht vooraf te Heurne. Van deelnemers aan de cursus natuurgids wordt een minimale voorkennis verwacht.

De cursus omvat een dertigtal bijeenkomsten, waarvan de helft excursies, gespreid over het schooljaar. Wie deelneemt en een opdracht volbrengt kan bovendien het attest natuurgids behalen. Na deze cursus heeft u voldoende algemene natuurkennis en vaardigheden om alleen of met een groep de natuur in te trekken.

Waar? In zaal Romantica, Boskant 25, 9700 Oudenaarde (bij Bos t'Ename). Een organisatie van Natuurpunt Regio Vlaamse Ardennen *plus* in samenwerking met het Centrum Voor Natuur- en milieueducatie en het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen.

Lessen: Twee- à driewekelijks op zaterdag van 9u00 tot 12u15 en van 13u15 tot 16u30. Vanaf 10/9/05 tot en met 24/06/06. **Prijs:** € 165, **Info, inschrijving en detailprogramma:** Pieter Blondé, 055/33.43.49, cvn.oostvlaanderen@skynet.be.

Stadsbos Deinze: alweer een stap vooruit ?

■ Wim Bracke

De realisatie van het Stadsbos Deinze lijkt alweer een stapje dichterbij te zijn gekomen. De VLM legt deze zomer een concreet voorstel ter goedkeuring voor aan Vlaams minister Peeters. Dit voorstel houdt o.m. in dat de projecten van de Stad Deinze (22 ha) en van Afdeling Bos en Groen (37 ha) toch zullen aaneensluiten. De gronden ten noorden van de Kregelstraat worden volledig bebost, terwijl de gronden ten zuiden ervan een meer open karakter zullen behouden. Wat dit concreet betekent is nog niet duidelijk. De stad Deinze heeft tot op heden ong. 5 ha aangekocht. Over de andere gronden kwam men nog niet tot een akkoord over de prijs. Bos en Groen is wel eigenaar van de gronden, doch zal nu een aantal percelen ruilen, zodat het bos meer aaneensluitend wordt. Het Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze, dat meer dan 50 verenigingen, scholen, ouder- en wijkcomités groepeerd, hoopt alvast dat er nog komend najaar kan gestart worden met bebossing. Wij blijven alvast ijveren voor de spoedige realisatie van het volledige bos, in concreto ong. 59 ha.

Op zaterdag 27 augustus 2005 organiseert dit Samenwerkingsverband een Schemerwandeling. Zie ook de affiche op de wikkkel van dit nummer. Om 19u30 vertrekken we in kleine groepen voor een wandeling met legenden uit de streek, afgewisseld met weetjes over o.m. vleurmuizen, muizen en glimwormen. De activiteit is bedoeld voor alle leeftijden. Wij vertrekken aan het vakantie- en recreatiecentrum De Ceder, Parijsestraat in Astene. Kaarten zijn vooraf te bestellen in enkele winkels in Deinze (De Goudsbloem, Het Verzet en Oxfam-Wereldwinkel) aan de prijs van € 1 per persoon en € 2 voor een gezin. Meer info bij Wim Bracke – 09/380.01.03.

de wassende maan c.v.
biodynamische tuinbouwcoöperatieve
beekstraat 35, 9800 astene - deinze
tel 09-386.82.14, fax 09-380.21.70

openingsuren winkel:
- donderdag 16 - 19u
- vrijdag 10 - 19u
- zaterdag 9 - 13u

www.dewassendemaan.be

Bezoek onze website met bijna dagelijks nieuwe gegevens over natuur in onze streek.
<http://users.skynet.be/wielewaal>

Europese Commissie mengt zich in dossier D'Hoppe

De Europese Commissie stelt België in gebreke in het dossier D'Hoppebos. In dat bos, tussen Ronse en Brakel, heeft een lokale afvalbaron illegaal afval gestort. Het zogenaamde 'stort van Fort' is intussen verzegeld en er komt een sanering. De Commissie eist nu ook de aanpak van de grondwaterverontreiniging die het stort veroorzaakt. België schendt in het dossier vier richtlijnen, zegt de commissie: afvalstoffen, het dumpen van gevaarlijke stoffen, de bescherming van het grondwater en het storten van afvalstoffen. De Waalse regering, die in het dossier verantwoordelijkheid draagt, is nu aan zet.

Het gemeentebestuur van Brakel heeft nu ook een boze brief geschreven naar het bestuur van de aangrenzende Waalse gemeente Vloesberg. Brakel is er niet over te spreken dat zowel de gemeente Vloesberg als de eigenaar van het nabijgelegen stort afvalwater lozen in de Sassegembeek, die door het beschermde Brakelbos loopt. Die beek is erg waardevol omdat ze door haar hoge waterkwaliteit een thuis biedt aan verscheidene zeldzame vissoorten zoals Rivierdonderpad, Beekprik en een restpopulatie van Beekforel. Een lokaal actiecomité gaat ook een klacht indienen bij de Europese Commissie. Eerder dreigde Europa al met sancties.

Bronnen: *Metro* 6/6/05 en *De Streekkrant Vlaamse Ardennen* 28/4/05.

Biodiversiteit in België

Johan Cosijn

Amai! Een internetsite van de cel biodiversiteit van het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen probeert de internauten op een speelse wijze kennis te laten maken met de Belgische diversiteit. In ons land zijn al 36.300 soorten dieren, planten, zwammen en micro-organismen waargenomen. Maar één derde van de biodiversiteit is nog steeds onbekend. De site laat de webgebruiker een beetje op zijn honger zitten, want naast enkele leuke geluidjes, prachtige foto's en een

speelse mozaïek krijgt hij amper informatie mee. Er is wel een folder 'Biodiversiteit in België: een overzicht' die in pdf-versie op de website staat en kan gedownload worden.

www.natuurwetenschappen.be/biodiversity/amai.

Onze sociale wespen

Eric Schoeters heeft jarenlang rond wespen gewerkt. Uit de massa aan informatie ontstond een boek dat de wespen op een heel andere manier belicht. Zo spelen de dieren - ondanks hun stekende reputatie - zonder meer een nuttige rol in het natuurlijk systeem. En hun sociaal leven (met o.a. broedzorg en taakverdeling) en het verhaal van een koningin die de basis vormt van een superkolonie zijn meer dan de moeite waard. Wie nog meer wil weten over de papierwespen die bij ons voorkomen, vindt in het boek een uitgebreide beschrijving met mooie kleurenafbeeldingen terug. Voor de doe-het-zelver zijn er twee determinatietabellen toegevoegd: een voor het op naam brengen van werksters en koninginnen en een voor het herkennen van nesten.

Onze wespen -Vespa, Dolichovespula en Vespa- geschreven door Eric Schoeters m.m.v. van Tom Wenseleers, is uitgegeven bij Educatie Limburgs Landschap vzw met de steun van de provincie Limburg. Het boek kost € 10,00 (verzendingskosten: € 1,32) en kan besteld worden bij SLL, Domherenhuis, Dekenstraat 39, 3550 Zolder, tel. 011/53.02.50 of e-mail: nadine.moens@limburgs-landschap.be.

POLET ACCOUNTANCY BVBA

Boekhouding - Fiscaliteit - BTW

Eenmanszaken - Vennootschappen

Pascal Polet

Meiweg 30, 9870 Zulte

Tel: 056/61.53.27

Fax: 056/61.79.01

Gsm: 0476/44.90.91

Email: polet.accountancy@skynet.be

Op de grens van tuin- en natuurbeheer: een experiment met cavia-begrazing

Dominiek Decleyre

Inleiding

Vele natuurliefhebbers doen in de eigen tuin op beperkte schaal aan een of andere vorm van natuurbeheer: aanplant van autochtone bomen en struiken, maai-beheer, promoten van inheemse planten (al dan niet geplant), vermijden van chemicaliën enz. Het hoeft ons dus niet te verbazen dat men in de tuin technieken gebruikt die ook in het natuurbeheer voorkomen. Nochtans is de schaal waarop gewerkt wordt sterk verschillend (vierkante meters vs. hectaren) en dat vraagt soms om een creatieve oplossing. Begrazen met cavia's is zo'n techniek. Dit is een poging om ruim 25 jaar ervaring van een ongewone tuinman samen te vatten.

Cavia foto: Dominiek Decleyre

Johan Heirman is botanicus en werkte tijdens zijn carrière mee aan de biologische waarderingskaarten. Dit is duidelijk niet zomaar een hobbyist. Tijdens een gesprek maken we kennis met een gedreven man die een diepgaande kennis van de ecologie koppelt aan een praktische ingesteldheid en bovendien het experiment niet schuwt.

Binnen de perimeter van het reservaat Parkbos-

Uilenbroek bevindt zich de tuin van Johan. Hier is duidelijk nagedacht over de tuinarchitectuur, wat zich bv. uit in een doordachte ligging van het pad (je ziet niet meteen alles) en aandacht voor doorkijkjes (je ziet vanuit de woonkamer wel de achterliggende weide).

Rond en tegen het huis vinden we de meeste culturele invloeden met als markantste element een rozentuin met een 15-tal oude rozenrassen (cultivars) en verder de moestuin en een gazonnetje. Daarachter ligt een

Kleine kaardebol foto: Gerard Mornie

ongeveer 20 are grote natuurtuin waarin we een weelde aan bloeiende planten aantreffen. Het is dit gedeelte dat met cavia-begrazing wordt beheerd.

De uitgangssituatie was anders bepaald niet rooskleurig. Toen Johan een twintigtal jaar geleden dit perceel kocht trof hij er een uniforme brandnetelvegetatie van 2 meter hoog, drie verwaarloosde fruitbomen en de ruïnes van een oud boerderijtje dat door de buurt jarenlang als stortplaats was gebruikt. De metamorfose naar de huidige toestand is bepaald spectaculair te noemen en reeds een aanwijzing van het succes van de methode.

Concept

Toen hij aan de tuin in Lierde begon, was Johan niet aan zijn proefstuk. Zo'n 25 jaar geleden startte hij met een natuurtuin in Gent. Hier paste hij voor het eerst cavia-begrazing toe. Daarom is deze tuin bijzonder illustratief om een aantal concepten toe te lichten.

Om binnen de kleine schaal van een stadstuin toch zoveel mogelijk variatie en overgangssituaties te bekomen werden een paar zakken “andere” grond aangevoerd: wat klei, een beetje heidegrond, en wat kalkbodem. Samen met lokale arme zandbodem werd hiermee een systeem van in elkaar uitwiggende vlakken aangelegd. Volgens Londo (zie referenties) ontstaat zo een optimale reeks van overgangen wat aanleiding geeft tot veel variatie in milieu’s en plantensoorten. Daarnaast is Johan ook sterk geïnspireerd door de werken van Victor Westhoff (zie referenties).

Eigen aan een stadstuin is het gebruik van schaduwtolerante soorten. Binnen deze natuurtuin werd als “doeltype” een bosflora vooropgesteld met varens en andere inheemse bosplanten. Als beheer, voor het terugdringen van de grassen en het creëren van meer structuur, werd gedacht aan een begrazingsbeheer dat aanleunt bij wat men nu “bosbegrazing” zou noemen (zie ook Natuurbeheer p.350 e.v.). Omdat een stadstuin net iets kleiner is dan Bos t’Ename, zijn grote grazers uiteraard niet mogelijk. In de gegeven omstandigheden leken Konijnen meer aangewezen. Met name in de duinen kan konijnenbegrazing een belangrijke factor zijn in de vegetatievorming (zie ook Natuurbeheer p.285). Maar deze optie werd verworpen omdat Konijnen door het graven van gangen het zorgvuldig aangelegde systeem van uitwiggende grondsoorten zouden verstoren.

Als “kleine grazer” werd uiteindelijk gekozen voor de cavia. Deze soort biedt een aantal uitgesproken voordelen: ze voeden zich bij voorkeur met grassen, ze graven niet en ze zijn geen potentiële plaagsoort (zie verder). Voor we echter deze diertjes uitroepen tot de ideale kandidaten voor kleinschalig begrazingsbeheer in de tuin, moeten we wat dieper ingaan op de effecten van cavia-begrazing.

Effecten van cavia-begrazing

Ondanks de voorkeur voor grassen, blijft het gissen welke plantensoorten zullen worden aangevreten. Zo blijken (in de tuin van Johan) soorten als rietorchis en ratelaar niet veilig te zijn. Het blijft dus een beetje

(bang) afwachten of nieuwe aanwinsten het zullen kunnen uithouden. Hoe dan ook moet men er van uit gaan dat een paar soorten mee zullen worden weggegraasd.

Als vuistregel wordt gesteld dat ongeveer 1 cavia-eenheid per are volstaat om de grassen terug te dringen. Zo kan een perceeltje met bloeiende planten “grasvrij” worden gehouden. Het resultaat is een “bloemenweide” met een dichte vegetatie en seizoenaal wisselende kleurenpracht. Woekerende of ongewenste soorten (bv. jonge boompjes) kunnen handmatig of met de zeis worden verwijderd.

Een zogenaamd latrine-effect (zoals bv. bij begrazing met paarden), waarbij de dieren op een vaste plaats hun mest deponeren, blijkt maar in geringe mate op te treden. Ook de opbouw van biomassa (caviavlees) is bij dergelijke kleine dieren gering. We kunnen stellen dat afvoer van nutriënten en dus de verschraling verwaarloosbaar klein is.

Gelderse roos foto: Gerard Morrijne

Het voordeel van cavia’s ligt vooral in hun structuurvormende eigenschap. Door het terugdringen van grassen kan geen vervilting van de vegetatie optreden. Niet alleen de bloeiende planten profiteren hiervan, maar ook de kiemplanten van allerlei bomen en struiken (vogelkers, meidoorn, Gelderse roos, eik, Spaanse aak, Rode kornoelje). Laat men deze “minibosvorming” doorgaan, dan leidt dit uiteindelijk tot omstandigheden die ongunstig zijn voor de cavia’s zelf. Eenmaal de grassen zijn teruggedrongen en er zich een schaduwvegetatie gevormd heeft, is er immers voor de cavia’s geen voedsel meer. Op termijn kan met een klein aantal dieren de vegetatie

worden onderhouden. Bemerkt de sterke parallel met bosbegrazing met lage veedichtheden.

Brandnetels worden begrijpelijkerwijs niet gegeten, maar het gras dat er eventueel tussengroeit wel. Caviabegrazing leidt hierdoor tot een "propere" netelvegetatie zonder onderbegroeiing (voor de cavia's een perfect schuiloord). Gelukkig zijn deze "propere" brandnetels gemakkelijk met een zeis te maaien, waarna de cavia's de vegetatie (tijdelijk) weer onder controle krijgen. Het zijn vooral de grassen die hier het eerst van profiteren.

Planten hebben gedurende de evolutie verschillende strategieën ontwikkeld om aan vraat te weerstaan. Grassen hebben een groot regeneratievermogen ontwikkeld, waardoor ze goed tegen begrazen (en

cavia's er dan –geluidsarm- in om tot in het najaar het gras kort te houden. Deze vorm van beheer vertoont een sterke gelijkenis met de beheersvorm "maaien met nabegrazing". Het resultaat lijkt echter eerder op een "koningengazon" zoals we in de duinen kunnen aantreffen.

Biologie van de Cavia (enkele elementen)

Cavia's zijn niet winterhard. Dat is een belangrijk gegeven waar mee rekening moet gehouden worden. Het feit dat deze dieren bijna uitsluitend van gras leven speelt hierbij een belangrijke rol. Wanneer in het najaar de temperaturen dalen, stoppen de grassen namelijk met de omzetting van nitriet (uit de bodem) naar nitraat. Dit proces begint ongeveer bij de eerste nachtvorst.

Cavia's blijken bijzonder gevoelig te zijn aan nitrietvergiftiging (net als moderne koeienrassen!). Daarnaast hebben ze een grote behoefte aan vitamine C. Daarom moeten de cavia's vanaf oktober worden binnen gebracht. Als voeding zijn dan hooi, voederbieten (vit. C) en gespecialiseerde voeders nodig.

Cavia's die in de winter buiten blijven worden snel minder fit en vallen ten prooi aan roofdieren en ontbering. Meteen is duidelijk waarom deze dieren geen aanleiding kunnen geven aan verwildeerde populaties. Dit mag als een belangrijk pluspunt worden beschouwd. Het laatste wat we willen is nog een exotische soort die onze inheemse fauna komt verstoren. Het plaatsen van een degelijke afsluiting is uiteraard nodig om te verhinderen dat ze tijdens de zomer zouden ontsnappen.

In de lente moet, eveneens omwille van mogelijke nitrietvergiftiging, worden gewacht tot er geen nachtvorst meer is alvorens de dieren weer buiten mogen (wordt de H. Caviatus een moderne ijsheilige?).

Wie dacht dat cavia-begrazing een gemakkelijker oplossing is, komt dus bedrogen uit. Het vangen van half wilde cavia's in de herfst is niet gemakkelijk; gelukkig laten ze zich lokken

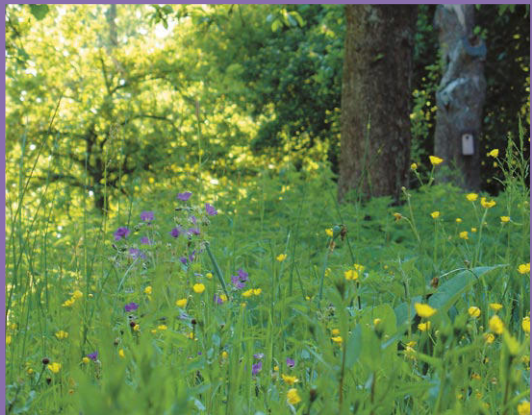
Doorrijke in cavia - tuin foto: Dominiek Decluyre

maaien) zijn bestand. Andere planten produceren giftige of onsmakelijke stoffen. Dit beschermt hen in zekere mate tegen vraat, maar niet tegen regelmatig maaien. In grove lijnen is dit de reden waarom een gazon (voornamelijk) uit grassen bestaat en waarom Vlaanderen ieder weekend door die vervelende grasmachines wordt geïsteerd.

Als we dit principe toepassen kunnen cavia's ook worden ingeschakeld voor het onderhoud van een stukje gazon. Cavia's kunnen pas vrij laat in het voorjaar, rond half mei, worden ingeschakeld (zie verder bij Biologie). Een maaibeurt op dit tijdstip heeft een verschralend effect en bevoordeelt ook de grassen ten opzichte van de bloemplanten. Mits een aangepaste dichtheid (meer 1 cavia / are) slagen de

met een stukje komkommer. Half wilde cavia's kunnen bovendien gemeen bijten en krabben, leren handschoenen zijn geen luxe. In de winter vergen ze dezelfde zorgen als hun soortgenoten die full-

Het resultaat is een "bloemenweide" met een dichte vegetatie en seizoenaal wisselende kleurenpracht.
foto: Dominiek Decleyre

time huisdier zijn, met andere woorden: dagelijks voederen en verzorgen.

Knaagdieren staan bekend omwille van hun grote voortplantingscapaciteiten. Bij cavia's in de tuin blijkt dat eerder tegen te vallen. Tijdens de zomer vallen vrijwel alle jongen ten prooi aan katten, uilen en andere rovers. De volwassen dieren kunnen zich wel met hun klauwen verdedigen, maar ook hier vallen onvermijdelijk slachtoffers. In de zomer gaat het bestand er daarom eerder op achteruit dan vooruit.

Het is tijdens het verblijf in de winterhokken dat het aantal cavia's gaat groeien. De voortplantingscapaciteit van deze dieren wordt wel eens overschat. De dracht is relatief lang (9 weken) en er kunnen per worp maar twee jongen worden grootgebracht (vrouwjes hebben maar twee tepels). Ondanks het feit dat de vrouwjes vrijwel ogenblikkelijk na de bevalling weer gedekt worden, is dit maar net voldoende om de zomerpopulatie op peil te houden. Mocht er toch een probleem ontstaan, dan helpt het natuurlijk ook wel om de mannetjes apart houden ...

De cavia's die we kennen als huisdier zijn een "bambi"-versie van de wilde cavia's. De gekweekte vorm heeft een kortere en meer aantrekkelijke snuit (zeg maar babyface) in plaats van de eerder ratachtige kop van het origineel. Ook de vachtkleur is door het fokken sterk beïnvloed. Johan heeft door selectie terug dieren gekweekt die meer aanleunen bij de wildkenmerken. Ze zijn bovendien agressiever dan de meeste huiscavia's wat ze tegen roofdieren helpt beschermen.

Resultaten

Na meer dan 20 jaar is op de arme bodem van de tuin in Gent een "rijpe" bossituatie ontstaan met dominantie van Gele dovenetel en heksenkruid. Op andere plaatsen is een vegetatie met overwegend Jacobskruid ontwikkeld, die meer aan een duinsituatie doet denken. Dit is een opvallend resultaat voor een tuintje van slechts een kleine 10 are groot. Het aantal cavia's dat nodig is voor het onderhoud is teruggelopen tot twee exemplaren.

Oude roos in cavia-tuin
foto: Dominiek Decleyre

In de tuin te Lierde zijn geen gradiënten aangelegd. Het beheer werd gestart door de eerste jaren de netels terug te dringen met maai-beheer. Daarna werd ook het systeem van caviabegrazing geïntroduceerd. De doelstelling is ook hier grotendeels een

foto: Gunther Groenez

Blauwzwarte houtbij zie p. 34

foto: Geert De Sutter

Bosorchis

foto: Gilbert De Ghesquiere

Jacobsvlinderrups op Jacobskruid

foto: Gunther Groenez

Haalt de pad de overkant?

foto: Bart Heirweg

Staatmees

foto: Gerard Mornie

IJsvoegel

schaduwminnende vegetatie, maar er is ook plaats voor een meer open gedeelte en een gazonnetje.

Sommige plantensoorten hebben zich hier spontaan gevestigd. In deze periode van het jaar (eind mei) vinden we er onder meer: Fluitenkruid, nagelkruid, Dagkoekoeksbloem, Kleinbladige ereprijs, Scherpe en Kruidende boterbloem. Andere soorten zijn geïntroduceerd (meestal uit zaad): Daslook, Kievitsbloem, Kleine kaardebol, Beemdooievaarsbek, Wilde hyacint, Kruidend zenegroen, Echte koekoeksbloem, Grote ratelaar en Rietorchis.

Ook op gebied van fauna valt hier heel wat te beleven. Als broedvogels mogen we noteren: Spotvogel, Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees, Huismus, Ringmus, Vink. Regelmatige gasten zijn Houtduif, Ekster, Vlaamse gaai, Steenuil, Staartmees, Groene specht en Grote bonte specht. Er zijn zelfs waarnemingen van Zwarte mees, Boomkruiper en Sperwer. Ook zoogdieren zijn aanwezig: er wonen talloze woelmuizen, zelfs de Eikelmuis was ooit aanwezig, maar dat is nu onzeker. Er is bovendien regelmatig bezoek van de Vos. En de Egels ... wonen in het kot van de cavia's, want zelf schuilen die liever in de vegetatie. De meest opvallende soort komt uit onverwachte hoek: sedert enkele jaren worden er Levendbarende hagedissen aangetroffen!

Slotbemerkingen

Het is verrassend om vast te stellen dat binnen de beperkte ruimte van een tuin een begrazingsbeheer mogelijk is dat in veel aspecten sterk aanleunt bij het beheer dat we ook in de reservaten toepassen. Nog frappanter wordt het wanneer blijkt dat mits kleine ingrepen cavia-begrazing kan gebruikt worden voor uiteenlopende doeleinden als een bloemenweide, mini-bosvorming en een natuurlijk gazonnetje.

Ik moet eerlijk
bekennen dat
ik even de
wenkbrauwen heb
gefronst toen ik een paar
jaar geleden van een kennis
hoorde over iemand die "zijn

tuin onderhield met cavia's". Achter deze eenvoudige stelling schuilt echter 25 jaar experimenteren met natuurvriendelijk tuinbeheer, waarbij de cavia's geen doel zijn, maar het middel om bepaalde vegetaties te ontwikkelen.

Referenties:

- Londo, Ger (en co-auteurs):
 - Natuurtuinen en -parken: aanleg en onderhoud.
 - Een tuin vol wilde planten en andere publicaties rond dit thema.
- Victor Westhoff (en co-auteurs):
 - Wilde planten: flora en vegetatie in onze natuurgebieden; zie ook http://nl.wikipedia.org/wiki/Victor_Westhoff.
- Hermy M., De Blust & Sloodmaekers M. (red.) 2004.
 - Natuurbeheer

De Blauwzwarte houtbij

IWG-Lampyris

De Blauwzwarte houtbij (*Xylocopa violacea*) is een bijensoort die voor België als zeer zeldzaam vermeld staat (o.a. in Tiriongids: Gids van Bijen, Wesp en Mieren, Heiko Bellman).

Het gaat hier om een warmteminnende soort die van niet-zeldzaam tot vrij-algemeen voorkomt in Midden- en Zuid - Europa. Sinds enkele jaren wordt ze ook in koudere streken waargenomen.

De Blauwzwarte houtbij is een zeer grote (20 tot 28 mm) zwarte bij met een blauwpaarse glans in de vleugels. (ongeveer dezelfde grootte als de koninginnen van de Grote aardhommel die op het einde van de winter te zien zijn). De beharing is vrij kort met op het borststuk grijze haren.

De vliegtijd begint in augustus en na de overwintering van april tot juli.

In april-mei knaagt het vrouwtje een nestgang in dood hout, vandaar ook de naam houtbij. De tussenschotten, die de broedkamertjes scheiden, maakt ze van vermolmd hout en speeksel.

Deze bij is niet agressief en komt vaak verschillende

dagen na elkaar dezelfde tuin bezoeken.

Sinds enkele jaren wordt ze nu ook bij ons waargenomen (vorig jaar o.a. in de streek van Kortrijk).

Eind mei en in de maand juni 2005 waren er al waarnemingen in Oost- en West Vlaanderen (in Deerlijk op 27 mei (<http://users.skynet.be/verzamelen/onze%20vlindertuin.html>), Ronse 6 juni en Gent op 10 juni)

Chantal De Cubber die op 6 juni een zeer grote zwarte bij in haar tuin te Ronse opmerkte is lid van de invertebratenwerkgroep Lampyris en kon de bij vrij snel determineren: 'ze lijkt op een hommeltje maar dan veel groter, ze heeft prachtige violetkleurige vleugels en een enorm glanzend zwart achterlijf'.

Bij zonnig weer verscheen deze reus regelmatig in haar tuin en was steeds te zien op de felrode reukerwt. Voor Gunther Groenez een uitgelezen kans om enkele mooie natuurfoto's van dit prachtig dier te maken. Eén ervan vindt u ook op pagina 29.

Blauwzwarte houtbij foto: Gunther Groenez

Hoewel ze vermeld staat als voorkomend op verschillende bloemsoorten leek het er bij Chantal op dat ze enkel geïnteresseerd was in de reukerwt. Vingerhoedskruid en papavers werden niet bezocht. Ze was ook uitsluitend bij mooi en zonnig weer te zien met een vast patroon: ze kwam in de tuin, bezocht zeer bedrijvig en met luid gegons haar lievelingsbloemen en verdween dan met enorme hoeveelheden stuifmeel om na meestal een uurtje terug te komen. Sinds 17 juni werd ze (voorlopig?) op die plaats niet meer opgemerkt.

Is deze soort net als de Tijgerspin, de Pyamawants, e.a. haar woongebied naar onze streken aan het uitbreiden? Zijn het nakomelingen van de exemplaren van de zomer van 2004? Werden ze toevallig geïmporteerd met houttransporten? Zullen ze zich ook kunnen aanpassen aan onze koude(re) winters, vochtigheidsgraad...? We hadden het graag opgevolgd. Heeft er al iemand van jullie deze bij op bezoek gehad? Of hoorde/las je van dergelijke recente waarnemingen in Vlaanderen?

Het bovenstaande bewijst alleszins dat in onze tuinen boeiende waarnemingen te doen zijn. Zo was er vele jaren in augustus bij de familie Vandenbossche in de wijk Korsele te Horebeke een Vliegend hert te bewonderen en zijn er tal van waarnemingen van de Konninginnepage.

Indien je gelijkaardige waarnemingen doet laat het ons dan weten. Stuur naam van de waarnemer(s), datum, plaats en (indien mogelijk) UTM-hok, naar onze invertebratenwerkgroep: lampyris@telenet.be of meld ze aan: Lampyris, Hootondstraat 2, 9600 Ronse. We houden jullie op de hoogte.

Wij delen in de rouw van

An De Wolf, W. Churchillstraat 23, 9770 Kruishoutem, en familie bij het overlijden op 28 april 2005 van haar moeder Frieda Baeten, weduwe van notaris Stefaan De Wolf.

Jo Buysse, Lijsterstraat 20, 9810 Nazareth en familie bij het overlijden op 8 juni 2005 van zijn echtgenote Lucie Eyerma, 58 jaar.

Wij delen in de vreugde van

Koen en Ine Lepla - Nachtergaele, P. Fredericqstraat 53, Gent, bij de geboorte van hun derde kindje Siën.

Teksten voor de volgende meander

worden verwacht ten laatste op 10 september 2005.

FLORA VAN DE VLAAMSE ARDENNEN

een uitgave van het

Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen RLVA
in samenwerking met Natuurpunt Schelde-Leie

Wie deze zomer in eigen streek op wandel gaat vindt op zijn pad heel wat bloemen: algemene, maar misschien ook wel zeldzame. Wil je meer

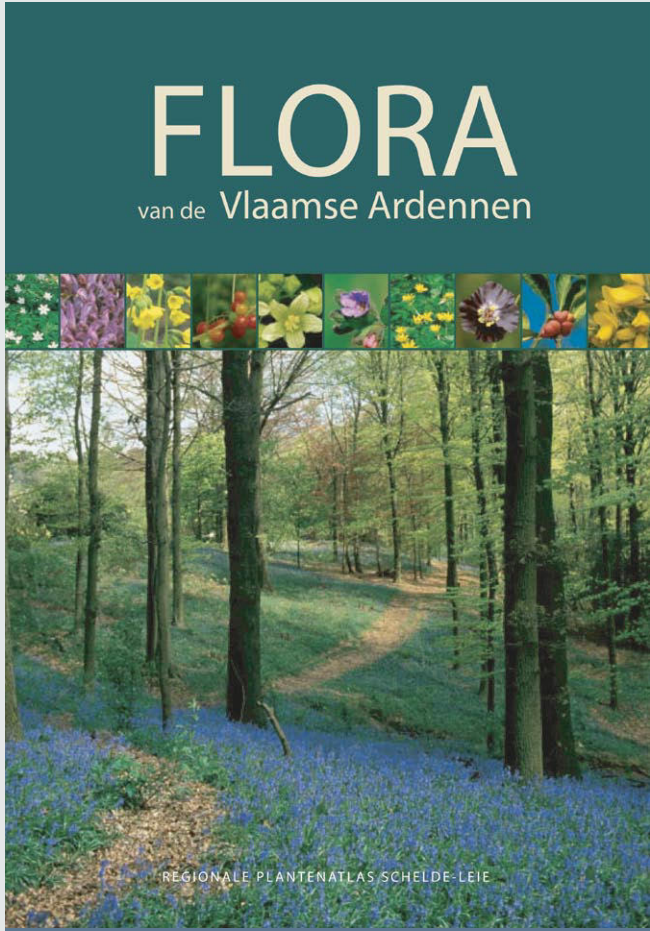
weten over de aangetroffen plant, en over haar voorkomen in de streek, dan kan je gebruik maken van de nieuwe Flora van de Vlaamse Ardennen, een uitgave van RLVA, samengesteld in samenwerking met Natuurpunt afdeling Schelde-Leie.

In het boek vind je een beschrijving van 170 planten met hun verspreidingskaartje in het zuiden van Oost-Vlaanderen. Bij de totstandkoming van het werk waren de gegevens, verzameld door Natuurpunt Schelde - Leie en zijn plantenkroeg o.l.v. Karel De Waele, essentieel. Ook zijn er de schitterende foto's van Gerard Mornie.

Er worden ook nog ruim 800 verspreidingskaartjes opgenomen van planten die niet beschreven staan, maar wel voorkomen in de Vlaamse Ardennen. Op de verspreidingskaartjes is er ruimte om ook je eigen waarnemingen aan te duiden. Het boek telt ongeveer 350 bladzijden en is sinds begin juli beschikbaar. De verkoopprijs bedraagt € 28 (exclusief verzendingskosten). Reserveer nu alvast je exemplaar op het RLVA secretariaat: 055/207265.

Reserveer op het RLVA secretariaat 055/20.72.62

350 bladzijden € 28

schitterende foto's van Gerard Mornie